

1958'den beri...

DEVA Holding A.Ş.
2023 Sürdürülebilirlik Raporu

01 Rapor Hakkında

05 DEVA Hakkında

21 Sürdürülebilir ve Kapsayıcı Büyüme

31 Çalışma Hayatı

45 Ekler
Kurumsal Üyelikler Listesi
Performans Tabloları
Sosyal Performans Göstergeleri
Çevresel Performans Göstergeleri
GRI Tablosu

03 Yönetim Kurulu Başkanı ve CEO'nun Mesajı

13 Kurumsal Yönetim

27 Yenilikçi Ürünler

37 Çevresel Sorumluluk

Rapor Hakkında

DEVA Holding A.Ş. (DEVA) olarak kurulduğumuz 1958 yılından bu yana işimizi sürdürülebilir bir şekilde yapmaktayız. Sürdürülebilirlik performansımızı paylaşmak üzere hazırladığımız bu rapor ile çevresel, sosyal ve yönetim (ÇSY) konularındaki performansımıza ve şirketimizdeki iyi uygulama örneklerine yer vermekteyiz.

Rapordaki sayısal performans DEVA'nın 01.01.2023 - 31.12.2023 tarihleri arasındaki Türkiye operasyonlarını kapsarken; uygulama ve projeler, tüm DEVA operasyonlarını içermektedir. Ayrıca geçmiş üç senelik performans verileri de paylaşılmaktadır.

Küresel Raporlama Girişimi (Global Reporting Initiative - GRI) tarafından yayımlanan GRI Standartları: 'Temel' (core) seçeneğiyle uyumlu hazırlanan bu raporda DEVA ve paydaşları için önceliği bulunan konulara yer vermekteyiz.

Rapora dair tüm soru ve görüşlerinizi surdurulebilirlik@deva.com.tr adresi üzerinden iletebilirsiniz.

Yönetim Kurulu Başkanı ve CEO'nun Mesajı

Değerli Paydaşlarımız,

Dünyamızın sürdürülebilir geleceğine katkı sağlamak için attığımız adımlar her geçen yıl daha kritik hale geliyor. 2030 yılına doğru ilerlerken, Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri doğrultusunda küresel şirketler olarak büyük bir sorumluluk üstleniyoruz. 2023 yılı, DEVA için sürdürülebilirlik alanında önemli başarılar ve ilerlemelerle dolu bir yıl oldu. Küresel çapta etkilerimizi artırmak ve gelecek nesiller için sağlam bir temel oluşturmak adına, çevresel ve toplumsal sorumluluklarımızı yerine getirmek için kararlılıkla çalıştık. Tesislerimizde ve iş süreçlerimizde sürdürülebilirlik standartlarını yükseltirken, çevre dostu uygulamaları benimseyerek ilerledik. Bu çabalarımız, sadece şirketimizin değil, tüm endüstrinin sürdürülebilirlik yolculuğunda öncü olma vizyonumuzu güçlendirmektedir.

DEVA olarak, sağlıklı ve kaliteli yaşamın sürdürülebilir bir geleceğin temel unsurlarından biri olduğuna inanıyoruz. Bu doğrultuda, küresel sağlığa ve sürdürülebilirliğe katkılarımızı yalnızca ürettiğimiz ilaçlarla değil, tüm iş süreçlerimizde benimsediğimiz etkili ve çevre dostu uygulamalarla da destekliyoruz. Tüm üretim tesislerimizde ve genel merkez ofisimizde ISO 14001 Çevre Yönetim Sistemi standardına uygun şekilde operasyonlarımızı sürdürüyoruz. Son 7 yılda, 7.943.246 kg geri dönüştürülebilir atığı kaynağında ayırarak doğal kaynakları koruma çabalarımızı pekiştirdik. Yürüttüğümüz projeler sayesinde 306.806 adet ağacın kesilmesini önledik. 2023 yılı faaliyetlerimizden kaynaklanan bitkisel atık yağın geri kazanımı ile 820 milyon litre suyun kirlenmesini proaktif olarak önlemiş olduk. Atıklarımızın geri kazanımı aracılığıyla yaklaşık 340.000 kg sera gazının oluşumunu engelledik.

Sürdürülebilirlik yaklaşımımız, çevresel etkileri azaltmanın yanı sıra, insanların yaşam kalitesini yükseltmeyi de kapsıyor. Bu nedenle, sürdürülebilirlik ilkelerimizi iş süreçlerimizin her aşamasına entegre

ederek, iş dünyasının en temel unsurlarından biri olan çalışma hayatında da uyguluyoruz.

Cinsiyet eşitliğine verdiğimiz önemi, kadın çalışanlarımızın sayısını artırarak ve tüm çalışanlarımıza eşit fırsatlar sunarak her geçen yıl daha da pekiştiriyoruz. 2023 yılında yaklaşık 2.900 çalışan sayısına ulaştık. Tüm çalışanlarımızın %41'ini, beyaz yakalı çalışanlarımızın ise %50'sini kadın çalışanlarımız oluşturuyor. Tüm çalışanlarımızın performansını eşit şekilde değerlendirebilmek için bu yıl da uygulamaya devam ettiğimiz Performans Yönetimi Sistemi kapsamında, beyaz yakalı çalışanlarımız hedefler ve yetkinlik bazında; mavi yakalı çalışanlarımız ise hedefler ve DEVA kurum değerleri bazında performans değerlendirmesine tabi tutuldu. Bu sayede, tüm çalışanlarımızın potansiyellerini en iyi şekilde ortaya koyabileceği ve adil bir çalışma ortamı yaratıyoruz.

DEVA olarak, eğitim ve gelişim fırsatlarına büyük önem veriyoruz. Hem çalışanlarımızın hem de geleceğin profesyonelleri olan üniversite öğrencilerinin gelişimlerini oldukça önemsiyoruz. 2023 yılında, çalışanlarımızın kişisel ve mesleki gelişimlerine destek olmak amacıyla çalışan başına ortalama 71,10 saat eğitim sunduk. Eğitim programlarımızla, çalışanlarımızın bilgi ve becerilerini sürekli olarak güncellemelerini sağlıyoruz. Ayrıca, ilaç sektörüne yön verecek yetenekli üniversite öğrencilerini burs ve staj programları ile desteklemeyi sürdürüyoruz.

Toplum sağlığını korumak ve insan hayatını tehdit eden hastalıklara karşı bilimsel yöntemlerle yenilikçi çözümler geliştirmek en büyük hedefimizdir. Bu doğrultuda, alanında uzman ve 416 kişiden oluşan deneyimli Ar-Ge ekibimiz DEVARGE, insan yaşamına sağlık katmak için özveriyle çalışmaktadır. Küresel ölçekte sağlıklı yaşama herkesin erişebilmesi amacıyla yenilikçi ürünleri yüksek kaliteli bir deneyim

ile sunuyoruz. Bu amaçla 2023 yılında, toplam ciroumuzun %7'sini Ar-Ge harcamalarına ayırdık. 11. Uluslararası İlaç Kimyası Kongresi'nde 7 kategorinin tamamında Kristal Havan ödülü ve Verimlilik Proje Ödülleri kapsamında Ar-Ge Kategorisinde Birincilik Ödülü'ne layık görülerek Ar-Ge çalışmalarımızın başarısını bir kez daha kanıtladık.

Özverili çalışmalarımızın meyvelerini farklı alanlarda görmeye devam ediyoruz. IQVIA verilerine göre 2023 yılında kutu bazında %5,2 pazar payı ile 3. sırada, TL bazında ise %2,9 pazar payı ile 6. sırada yer alarak yılı başarıyla tamamladık. 14 terapötik alanda 650'den fazla ürünümüzün bulunduğu portföyümüzü genişletmeyi sürdürdük. Ruhsat onay sayımızı 65 ülkede 1.119'a çıkartarak küresel varlığımızı güçlendirdik.

Gelecek nesiller için sürdürülebilir bir dünya yaratmanın önemini biliyoruz ve bu amaçla hareket ediyoruz. Üretimden dağıtıma, tedarikçi seçiminden tüketiciye kadar tüm süreçlerimizde sürdürülebilir bilince sahip bireylerle çalışarak, çevresel etkimizi minimize etmeyi ve toplumsal bilinci artırmayı hedefliyoruz. DEVA olarak, dünyamızı daha yaşanır bir hale getirebilmek ve sürdürülebilir bilinci toplumun her kesimine yayabilmek için var gücümüzle çalışmaya devam edeceğiz.

2023 yılı performansımızı paylaştığımız, öncelikli konular üzerinden yarattığımız değeri ortaya koyduğumuz sürdürülebilirlik raporumuzu sizlerle paylaşmaktan memnuniyet duyuyoruz. Raporun hazırlanması başta olmak üzere sürdürülebilirlik yolculuğumuzda bizleri destekleyen ve emeği geçen tüm paydaşlarımıza teşekkürlerimi iletiyorum.

Philipp Haas
Yönetim Kurulu Başkanı & CEO

Philipp Haas

Yönetim Kurulu Başkanı ve CEO

DEVA Hakkında

Bir Bakışta DEVA

DEVA olarak 1958 yılında başladığımız faaliyetlerimize bugün Türkiye'nin köklü ilaç üreticilerinden biri olarak devam etmekteyiz. Ana faaliyetimiz olan beşeri ilaç ve ham madde üretimi ve pazarlamasının yanı sıra; veteriner ilacı, kolonya, tıbbi ampül ve takviye edici gıda üretimi de gerçekleştirmekteyiz.

Küresel ölçekte herkesin sağlıklı bir yaşama erişebilmesi amacıyla, yenilikçi ve farklı ürünleri yüksek kaliteli bir deneyim ile sunmayı, rekabet alanlarında dev ilaç markaları yaratarak müşterilerimizin ilk tercihi olmayı hedeflemekteyiz. Her yıl yeni tedaviler sunmayı ve ürün çeşitliliğimizi sürekli olarak zenginleştirmeyi amaçlamaktayız. Güncel olarak ürün portföyümüzde onkolojiden kardiyojenolojiye, solunum sisteminden oftalmolojiye 14 farklı terapötik alanda 650'den fazla ürün bulunmaktadır. Çerkezköy ve Kartepe'deki üretim tesislerimizin yıllık 620 milyon kutu ilaç üretim kapasitesi mevcuttur.

Hastaların ihtiyaç duyabilecekleri ilaçlara ulaşmasını kolaylaştırmak amacıyla araştırma ve geliştirme çalışmalarına ağırlık vermekteyiz. Ödüllü DEVARGE Merkezi'nde, yetkin DEVA çalışanları, ileri teknolojiye sahip laboratuvarlarda ve üretim sahalarında katma değeri yüksek ve yenilikçi ürünler geliştirmektedir. Bütün üretim tesisleri Avrupa ve Amerika Birleşik Devletleri GMP (Good Manufacturing Practice - İyi Üretim Uygulamaları) uygunluk onayı altında faaliyet göstermektedir. Hâlihazırda 60'dan fazla ülkeye ilaç ve ilaç ham maddesi ihracatı gerçekleştirmekteyiz. Aralarında ABD, İsviçre ve Almanya gibi ülkelerin de yer aldığı 65 ülkede 1.119 ürün ruhsatına sahibiz.

Misyon, Vizyon ve Değerlerimiz

Misyonumuz

Küresel ölçekte sağlıklı yaşama herkesin erişebilmesi amacıyla, yenilikçi ve farklı ürünleri yüksek kaliteli bir deneyim ile sunmak için varız.

Vizyonumuz

Rekabet ettiğimiz alanlarda dev ilaç markaları yaratarak ilk tercih olmak.

Değerlerimiz

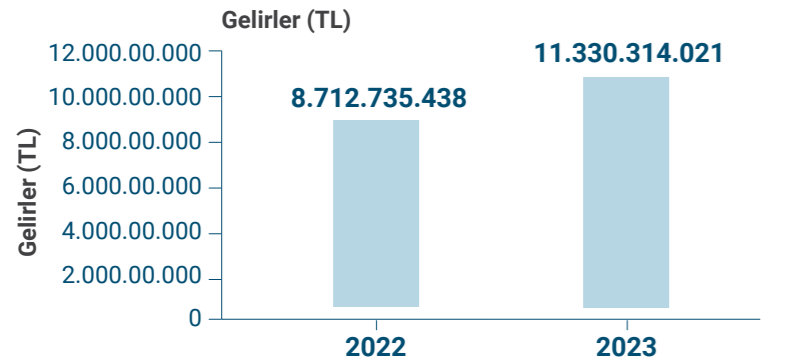
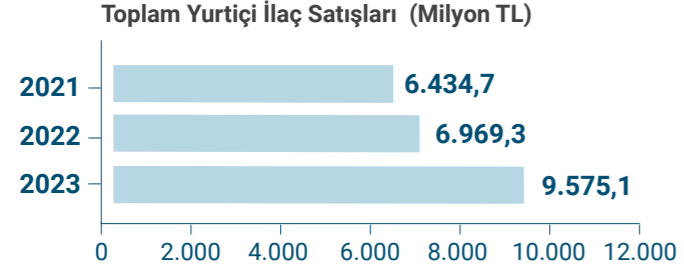
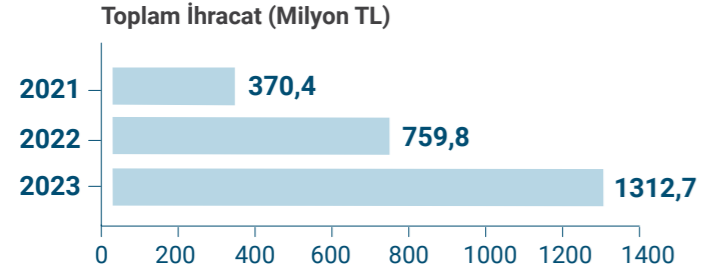
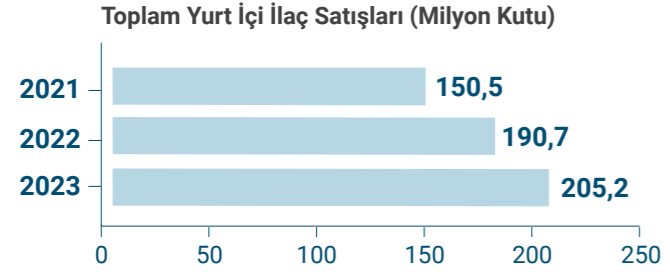
İlkelerimiz

DEVA Holding tüm iş süreçlerinde ana ilkelerini titizlikle gözetmekte, faaliyetlerinin her alanına yansıtmaktadır.

- › Dürüstlük
- › Kalite
- › Güvenilirlik
- › Müşteri odaklılık
- › Etik kurallara bağlılık
- › Özerk yönetim
- › Çalışan memnuniyeti
- › Yaratıcılık
- › Girişimcilik
- › Ekip çalışması
- › Çevrecilik

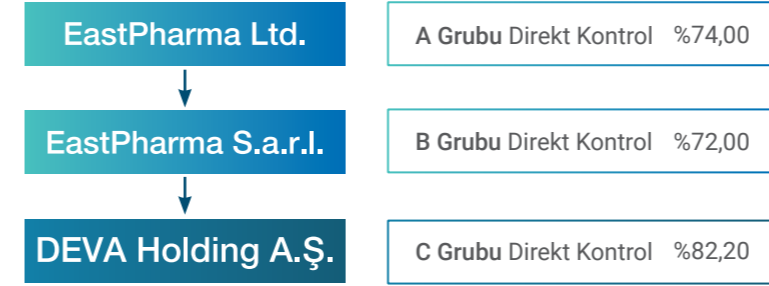
Finansal Performans

(*) Enflasyon muhasebesine geçildiğinden sadece enflasyona endekslenen 2022 ve 2023 datası paylaşılmıştır.

Hissedarlar ve Bağlı Ortaklar

Beşeri ilaç üretimi ve pazarlaması, ilaç aktif maddeleri ve veteriner ilaçları konusunda faaliyet gösteren ve merkezi Lüksemburg'da bulunan EastPharma S.a.r.l şirketi, DEVA'nın %82,20 pay oranıyla ana hissedarı konumundadır. EastPharma S.a.r.l şirketi, aynı zamanda, Türkiye ilaç sektöründe faaliyet gösteren Saba İlaç Sanayi Ve Ticaret A.Ş.'nin de %99,99 oranında ana hissedarıdır.

Saba İlaç, DEVA Holding'ten fason hizmeti satın almakta, bu kapsamda DEVA, Saba ürünlerini fason olarak üretmekte ve depolamaktadır. DEVA Holding Ar-Ge merkezi, Saba İlaç'a da Ar-Ge hizmeti vermektedir. Bu çerçevede DEVA, Saba ürünlerine ilişkin çalışmalar ve pilot üretim gerçekleştirmektedir. DEVA'dan mali, idari ve pazarlama ve tanıtım hizmetleri satın alan Saba İlaç'ın ürünlerinin yurt dışı satışını da kısmen DEVA yürütmektedir.

Bağlı Ortaklar

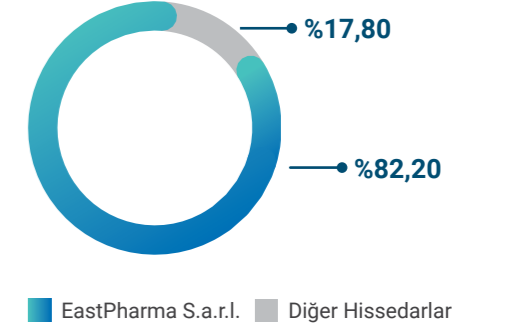
Ürünlerin yurt dışında satış ve dağıtımını Yeni Zelanda'da Devatis Ltd, Almanya'da Devatis GmbH, İsviçre'de Devatis AG, Amerika'da Devatis Inc., Meksika'da Devatis de Mexico, S.De RI. De.Cv, Avustralya'da Devatis Pty Ltd, Kanada'da Devatis Canada Inc., Sırbistan'da Devatis d.o.o. Beograd, Hollanda'da Devatis BV şirketleri üstlenmektedir. Yurt dışında bulunan şirketlerin kontrolü (%100 hisse) DEVA'ya aittir.

Bağlı Ortaklık	Kurulma Nedeni	Lokasyon	Hisse (%)
DEVATIS LTD	Beşeri-tıbbi ve veteriner ilaçların dağıtımının yapılmasını sağlamak amacıyla kurulmuştur.	Yeni Zelanda ve Avustralya	%100
DEVATIS GmbH		Almanya	%100
DEVATIS AG		İsviçre	%100
DEVATIS INC.		ABD	%100
DEVATIS DE MEXICO, S.DE RL. DE		Meksika	%99,999
DEVATIS PTY LTD		Avustralya	%100
DEVATIS CANADA INC.		Kanada	%100
DEVATIS D.O.O. BEOGRADE		Sırbistan	%100
DEVATIS B.V. (*)		Hollanda	%100

(*) Kuruluş işlemleri 12.02.2024 tarihinde tamamlanmıştır.

EastPharma Ltd. DEVA'yı bünyesinde bulundurmakta olup A, B ve C grubu hisselerine sahiptir.

Hissedar Yapısı (C Grubu Hisseler)

KURUMSAL YÖNETİM

Kurumsal Yönetim

Faaliyetlerimiz, etkin kurumsal yönetim yapımız ile uluslararası ve yerel düzenlemelere uygun olarak gerçekleştirilmektedir. Tüm faaliyetlerimizle ortak değer yaratma anlayışıyla insan hayatına sağlık katmak amaçlanmaktadır. Bu yapılırken de sürdürülebilirliğin iş yapış şeklimize ve paydaşlarımızın iş yapış şekillerine entegre edilmesiyle toplumdaki pozitif etkinin artırılmasına odaklanılmaktadır.

Etik İlkeler

DEVA; şeffaf, hesap verebilir, paydaş odaklı bir yönetim anlayışına sahiptir. Bu yönetim anlayışımızı DEVA Etik İlkeler aracılığıyla paydaşlarımızla paylaşmaktayız. Rüşvet, yolsuzlukla mücadele, insan hakları gibi konuları içeren DEVA Etik İlkeler; şirket içi ilişkilerin yanında şirket ve tüm çalışanlarının müşteriler, tedarikçiler ve diğer menfaat sahipleri ile olan ilişkilerinin düzenlenmesi; hizmet kalitesinin artırılması; kaynakların etkin kullanımı ve haksız rekabetin önlenmesi amacıyla oluşturulmuş kurallar bütünüdür. Etik İlkeler; DEVA çalışanlarını, Yönetim Kurulu üyelerini, tedarikçileri, iş ortaklarını, araçları, yüklenicileri ve birlikte iş yapılan tüm üçüncü tarafları kapsamaktadır. Tüm tarafların DEVA Etik İlkeler ile uyumlu çalışması amaçlanmaktadır. Çalışanlara Etik İlkeler ile ilgili gerekli bilgilendirmeler yapılmaktadır. Etik kültürün yerleştirilmesi, geliştirilmesi ve yaşatılması amacı ile gerekli gördüğü her türlü çalışmayı yapmak; Etik İlkeleri oluşturmak, güncellemek, yayınlamak, uygulanabilirliğini sağlamak; bu hususta görevlendirilenler ve çalışanlar için eğitim programları koordine etmek veya bu konularda uzman kuruluşlarla iş birliği yapmak Etik Kurulun sorumluluğundadır. Etik Kurulun başkanı DEVA Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı, sabit üyeleri İnsan Kaynakları ve Gelişim Direktörü ile Hukuk İşleri Direktörü'dür.

DEVA Etik İlkeler'e [buradan](#) ulaşabilirsiniz.

Etik İlkeler'e ilişkin herhangi bir şüphe durumunda, kurallara aykırı bir davranış ya da uygulamaya tanık olduğunda söz konusu durumu iletmek veya bu durum hakkında danışmak isteyen tüm çalışanlar, e-posta yolu ile (deva@deva.com.tr) Etik İlkeler Bildirim Hattı'na başvurabilmektedir. İhlale ilişkin bildirim yapan çalışanların veya diğer kişilerin kimlikleri hukuki ve idari gereklilikler çerçevesinde gizli tutulmaktadır. Etik İlkeler Bildirim Hattı'na gelen şikâyet, ihbar ile iddiaların değerlendirilmesi ve çözümlenmesinden Etik Kurul, yetkili ve sorumludur. Gelen bildirimler üç ayda bir Etik Kurula raporlanmaktadır.

İhlal bildiri yapan kişilerin hakları korunmaktadır. Etik İlkeler'e aykırı davranışları onaylayan, bu davranışlara yönlendiren veya bu konularda bilgi sahibi olup gerekli bildiri uygun şekilde yapmayan, bunlara göz yumun, izin veren tüm çalışan ve yöneticilere ise disiplin yönetmeliği çerçevesinde işlem yapılmaktadır.

Kurumsal Yönetim

İç Denetim ve Risk Yönetimi

Şirketimizde etik ilkeler ile uyumlu, şeffaf, hesap verebilir ve gerekli düzenlemelere uygun bir şekilde faaliyet göstermenin güvencesi olarak iç denetim faaliyetleri gerçekleştirilmektedir. İç Denetim Bölümü liderliğinde yürütülen tüm faaliyetlerde ana amaç, şirketimizin bu hususlara uygun olarak ilerlemesine yardımcı olmak üzere kurumsal yönetim süreçlerini iyileştirebilmek, kontrol süreçlerini değerlendirerek geliştirmek ve iyileştirmektir. Bu amaçlarla İç Denetim Bölümü; Uluslararası İç Denetim Enstitüsü'nün (The Institute of Internal Auditors - IIA) standartları ve etik kurallarına uygun şekilde faaliyetlerini gerçekleştirmekte, şirketimiz süreçlerinin esas sözleşmemiz ile yazılı politika ve uygulamalara uyumunu denetlemektedir. Bu denetimler sayesinde verimli ve etkin kontroller yapılmakta; iyileştirici ve düzeltici aksiyonlar zamanında alınmaktadır.

Denetim Komitesi ve İç Denetim Bölümü iş birliği ile hazırlanan risk odaklı denetim planı doğrultusunda süreç analizleri yapılarak iyileştirmeye açık veya riskli görülen alanlar tespit edilmekte, herhangi bir usulsüzlük durumunda gerekli önlemlerin alınması için detaylı incelemeler yapılmakta ve gelecek dönemlerde oluşabilecek düzensizliklerin ortadan kaldırılması için alınması gereken önlemlere ilişkin öneriler oluşturulmaktadır. İç Denetim Bölümü; şirkete farklı kanallardan iletilen ihbar ve şikâyetlere ilişkin incelemelerde bulunmakta, yapılan incelemelerin sonuçlarını Denetim Komitesi'ne raporlamakta, raporlanan konular için alınacak aksiyonların planlanmasını ve sonuçlanmasını takip etmektedir.

2023 yılı boyunca İç Denetim Bölümü liderliğinde DEVA Denetim Komitesi tarafından onaylanan denetimler gerçekleştirilmiş ve her üç ayda bir tespit edilen bulgular Denetim Komitesi ile paylaşılmıştır. Yönetim Kurulu'na bildirilen ve alınacak tedbirler hakkında mutabakata varılmış konuların kontrol denetimleri de gerçekleştirilmiştir.

DEVA'da uluslararası standartlara uyumlu bir şekilde hem finansal hem de finansal olmayan riskler birlikte yönetilmektedir.

Kurumsal Risk Yönetimi çerçevesinde; risk yönetimine ilişkin faaliyetler, süreçlerin takibi ve politikalara uyumu Riskin Erken Saptanması Komitesi koordinasyonu ve sorumluluğunda yürütülmektedir. Riskin Erken Saptanması Komitesi'nin ana amacı şirketin varlığını, gelişmesini ve devamlılığını tehlikeye düşürebilecek risklerin erken teşhisine; tespit edilen risklerle ilgili gerekli önlemlerin uygulanmasına ve riskin yönetilmesine yönelik çalışmalar yapmaktır. Yapılan bu çalışmalar iki aylık dönemlerde raporlanmaktadır. DEVA, risk yönetim yaklaşımının şirket genelinde benimsenmesine önem vermektedir ve bu doğrultuda tüm yöneticiler şirket içinde risk yönetim yaklaşımını yaygınlaştırmak üzere çalışmaktadır.

Sürdürülebilirlik Yaklaşımı ve Yönetimi

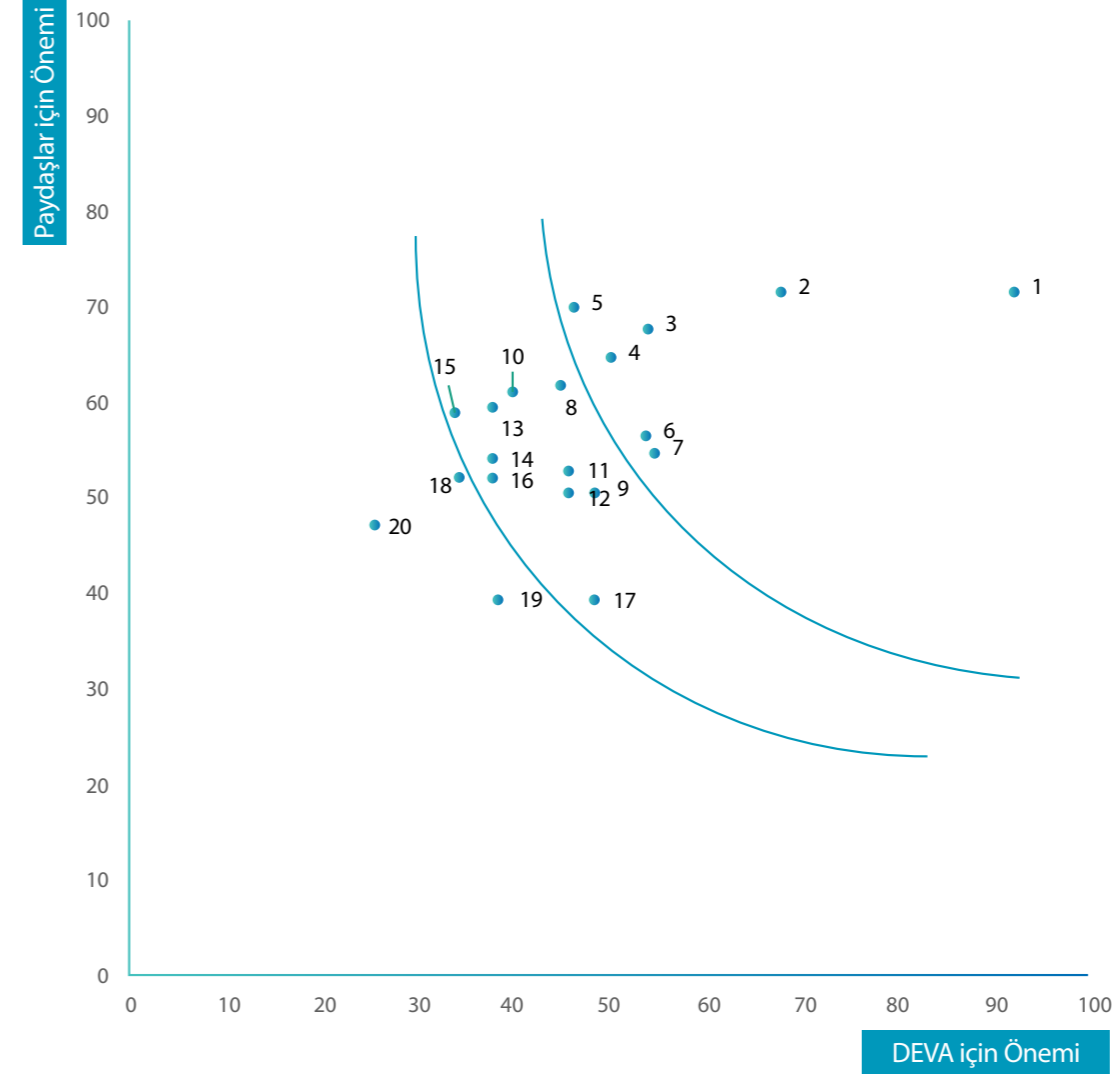
Şirketimiz, sürdürülebilirliğin yaşadığımız dünyada hepimizin sahiplenmesi gereken bir konu olduğuna inanmaktadır. Toplumun sağlığı için ihtiyacı olan ürünleri üretirken bunu sürdürülebilir bir şekilde gerçekleştirmek en büyük gayemizdir. Sağlıklı bir toplumun inşası için çevreye ve insana karşı sorumlulukların bilincinde olarak hareket edilmektedir. Ortak değer yaratma anlayışıyla, başta kendi operasyonlarımızda olmak üzere insan hakları, iş sağlığı ve güvenliği, enerji verimliliği ve atık konuları büyük bir titizlikle yönetilmektedir.

DEVA'da sürdürülebilirlik çalışmalarının yürütülmesinden Kurumsal Yönetim Komitesi'nin altında faaliyet gösteren Sürdürülebilirlik Alt Komitesi sorumludur. Komitenin görevleri arasında Kurumsal Yönetim Komitesi'ne ve Kurumsal Yönetim Komitesi aracılığı ile Yönetim Kurulu'na, sürdürülebilirlik ile ilgili Türkiye'de ve dünyadaki gelişmeleri takip ederek geliştirdiği politika, prosedür ve çalışmaları sunmak yer almaktadır. Komite ayrıca, bu çalışmalarla ilgili çeşitli görüş ve önerilerini sunmak; sürdürülebilirlik yönetimi politika ve prosedürleri ile etkinliğini en az yılda iki kez gözden geçirerek sürdürülebilirliğin şirket bünyesinde hızlı, etkin ve sağlıklı yönlendirilebilmesini temin etmek; yıllık olarak bir sürdürülebilirlik iş planı hazırlamak ve hazırlanan bu plan çerçevesinde çalışmalarını sürdürmek sorumluluklarına sahiptir.

Sürdürülebilirlik Alt Komitesi, DEVA Sürdürülebilirlik Politikası'nın yön verdiği yönetim yaklaşımı ile oluşturduğu "Sürdürülebilirlik Alt Komitesi Çalışma Esas ve Usulleri" çerçevesinde çalışmaktadır. Komite'ye Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı başkanlık etmektedir. Türkiye ve Uluslararası Pazarlar Genel Müdür Yardımcısı, Komite'nin başkan yardımcısı olarak görev yapmaktadır. Komite daimi üyeleri Stratejik Planlama ve Kurumsal İletişim, Pazarlama İletişimi, Hazine ve Yatırımcı İlişkileri, İnsan Kaynakları ve Gelişim, Hukuk, Finans, İş Sağlığı, Güvenliği ve Çevre, Üretim, Kalite Operasyonları, Ar-Ge ve Uluslararası Teknik Ruhsatlandırma, Satınalma, Planlama ve Lojistik, Uluslararası Pazarlar, İş Geliştirme, Biyoteknoloji, Mühendislik Projeler Koordinasyon departmanlarının yöneticileridir. Stratejik Planlama ve Kurumsal İletişim departmanı yöneticisi aynı zamanda Komite Sekreteri olarak da görev yapmaktadır. Komite yılda en az iki defa toplanmaktadır.

Öncelikli Konularımız

DEVA, paydaşlarıyla birlikte değer yaratmaktadır. Sürdürülebilirlik konuları önceliklendirilerek odaklanılacak alanlar belirlenmekte ve bu sayede yaratılan değer ölçeklendirilmektedir. 2023 yılında paydaşların katılımıyla önceliklendirme çalışması gerçekleştirilmiştir. Dış trend analizi ile sektördeki ve küresel gündemdeki uluslararası sürdürülebilirlik trendleri gözden geçirilmiş ve 22 konudan oluşan uzun bir konu listesi oluşturulmuştur. Bu konuların paydaşlar için önemini belirlemek üzere paydaş analiziyle iç paydaşların görüşleri alınmıştır. Konuların DEVA için önemi belirlenirken sürdürülebilirlik ile ilgili koordinasyonu sağlayan ekiplerle görüşmeler gerçekleştirilmiş ve şirketin iş stratejisine yön veren konular değerlendirilmiştir.

- 1 Ar-Ge ve İnovasyon
- 2 İlaça Erişim
- 3 İlaç Güvenliği ve Yan Etkiler
- 4 Yetenek Yönetimi
- 5 İklim Krizi ve Sıfır Karbon Ekonomisine Geçiş
- 6 Fikri Mülkiyet Hakları
- 7 Sorumlu Tedarik Zinciri Yönetimi
- 8 Veri Güvenliği, Gizliliği ve Siber Riskler
- 9 Dijitalleşme
- 10 Çalışan Bağlılığı ve Mutluluğu
- 11 İnsan Hakları
- 12 Kurumsal Yönetim
- 13 Etik Pazarlama
- 14 Su ve Atık Su
- 15 İş Sağlığı ve Güvenliği
- 16 Fırsat Eşitliği, Çeşitlilik ve Kapsayıcılık
- 17 Entegre Risk Yönetimi
- 18 Döngüsel Ekonomi ve Atıklar
- 19 Paydaş Etkileşimi ve İş Birlikleri
- 20 Toplumsal Yatırım Programları

Tüm bu analiz ve çalışmalar sonucunda DEVA için sürdürülebilirlik açısından çok yüksek, yüksek ve orta öncelikli olmak üzere öncelikli konular belirlenmiştir.

Bu konular gruplarına göre şöyledir:

Öncelik Türü	Öncelikli Konu	Nasıl Tanımlıyoruz?	
Çok Yüksek	Ar-Ge ve İnovasyon	Yeni teknolojiler ile eşdeğer ilaç geliştirmede öncü olmak ve katma değeri yüksek ürünler geliştirmek üzere her türlü Ar-Ge çalışmasının yapılması, iş birlikleri ve paydaşlar ile açık inovasyon faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi	
	İlaça Erişim	Toplumun eşit bir şekilde kaliteli ve fiyatını karşılayabileceği ilaçlara ulaşabilmesi	
	İlaç Güvenliği ve Yan Etkiler	İlaç kullanımının doğru bir şekilde yapılması ve yan etkilerinin açık bir şekilde belirtilmesi	
	Yetenek Yönetimi	DEVA'nın günümüz ve gelecek ihtiyaçlarına paralel bir şekilde çalışanların yetenek ve yetkinliklerinin yönetimi, çalışanların eğitimi ve gelişimi, yeni yeteneklerin çekilmesi ve elde tutulması	
	İklim Krizi ve Sıfır Karbon Ekonomisine Geçiş	İklim krizi riskleri ve etkilerinin tanımlanması, bu etkilerin azaltılması ve sıfır karbon ekonomisine geçiş için enerji yönetim sistemi kurulması ile enerji verimliliği ve yenilenebilir enerji gibi çalışmaların yürütülmesi	
	Sorumlu Tedarik Zinciri	Tedarik zincirinde çevresel, sosyal ve etik kriterlerin gözetilmesi	
	Fikrî Mülkiyet Hakları	DEVA'ya ait ürün lisans, fikrî mülkiyet ve fikrî mülkiyetten doğan hakların korunması ve gözetilmesi	
	Veri Güvenliği, Gizliliği ve Siber Riskler	Kişisel ve kurumsal verilerin toplanma amacı ve yoluyla ilgili bilgilerin şeffaf bir şekilde paylaşılması ve korunması, siber güvenlik kapsamında önlemler alınması	
	Yüksek	İnsan Hakları	Zorla, zorunlu, sigortasız işçi ve çocuk işçi çalıştırmama, ayrımcılığın engellenmesi gibi temel insan haklarına saygılı iş ortamının tüm değer zincirinde sağlanması
		Dijitalleşme	Yeni teknolojiler ve Endüstri 4.0 kapsamında üretim ve hizmet süreçlerinin dijitalleşmesi
Kurumsal Yönetim		Yönetim Kurulu ve komitelerinin yapısı, etkin işleyişi ve ücretlendirmesi, çevresel, sosyal ve kurumsal yönetim konularının yönetimi	
Çalışan Bağlılığı ve Mutluluğu		Çalışan mutluluğu ve bağlılığının artırılması, çalışan yan hakları, iş-özel hayat dengesi, gönüllülük aktiviteleri	
Etik Pazarlama		DEVA'nın pazarlama ve tanıtım faaliyetlerinde toplumun ahlaki ve etik değerlerini dikkate alması, sorumlu bir yaklaşım izlemesi	
Su ve Atık Su		Su tüketim noktalarında risklerin tanımlanması, yeni ve çevreci teknolojiler ile geri kazanımın artırılıp kullanıma bağlı tüketimin azaltılması, su kullanımı ve tasarruf konusunda farkındalık yaratılması, bilinçlendirme faaliyetleri	

Öncelik Türü	Öncelikli Konu	Nasıl Tanımlıyoruz?
Yüksek	İş Sağlığı ve Güvenliği	Sağlıklı ve güvenli bir çalışma ortamının DEVA çalışanları, yüklenici ve iş ortakları ile tüm değer zincirinde sağlanması, sağlık ve güvenlik kültürünün benimsenmesi, sürdürülebilir iş güvenliği uygulamalarının devamlılığı
	Fırsat Eşitliği, Çeşitlilik ve Kapsayıcılık	Değer zincirinde ayrımcılığın ortadan kaldırılması, eşitliğin ve çeşitliliğin sağlanması, toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik çalışmalar yapılması
	Entegre Risk Yönetimi	Finansal risklerle ÇSY risklerinin entegre yönetimi, finansal etkilerinin tespit edilmesi ve DEVA risk kültürünün geliştirilmesi
Orta	Döngüsel Ekonomi ve Atıklar	Doğal kaynak ve malzemelerin en verimli şekilde kullanılması ile sıfır atık yönetimi doğrultusunda tüm atıkların azaltılması ve tasarım aşamasından başlayarak atıkların takip edilerek ekonomiye geri kazandırılması, döngüsel ekonomi ile farklı iş modelleri ve ürünlerin ortaya konması, sürdürülebilir çevre uygulamaları
	Paydaş Etkileşimi ve İş Birlikleri	DEVA'nın çalışan, tedarikçi, müşteri gibi tüm iç ve dış paydaşlarıyla etkin ve düzenli iletişimi, yeni iş birlikleri ve ortaklıklar geliştirmesi
	Toplumsal Yatırım Programları	Toplumda değer yaratmak üzere ürün, proje, bağış ve yatırımlar ile yerel toplumun kalkınmasına destek olunması

Paydaş İletişimi

Paydaşlarla düzenli aralıklarla iletişim kurularak onların görüşleri alınmaktadır. Paydaşların beklenti, ihtiyaç ve önceliklerine uygun olarak onlarla uzun vadeli ve sürdürülebilir bir ilişki kurmak için paydaş iletişimi önemsenmektedir. Çeşitli kanallardan farklı paydaş gruplarıyla etkin bir iletişim sağlanmaktadır.

Paydaş Grubu	İletişim Aracı	Sıklığı
Çalışanlar	E-posta, telefon, sms	Günlük
Müşteriler (ecza depoları, doktorlar, eczacılar)	Müşteri ziyaretleri, telefon, e-posta, dijital platform	Günlük
Yatırımcılar ve Hissedarlar	Faaliyet raporları, yatırımcı toplantıları, görüşmeler	Üç ayda bir, talep halinde.
Tedarikçiler	Tedarikçi ziyaretleri, telefon, e-posta, sürdürülebilirlik raporları	Haftalık
Kamu Kurumları ve Düzenleyici Kurumlar	Yazılı bildirimler	İlgili mevzuat kapsamında gereken sıklıkta
Bağlı Ortaklıklar ve İştirakler	E-posta, yazılı bildirimler, yönetim kurulu ve genel kurul toplantıları, görüşmeler	Üç ayda bir
Derecelendirme ve Değerleme Kuruluşları	Toplantı, e-posta, telefon	Yıllık

SÜRDÜRÜLEBİLİR VE KAPSAYICI BÜYÜME

Sürdürülebilir ve Kapsayıcı Büyüme

DEVA; üç üretim tesisi, bir lojistik merkezi ve bir Ar-Ge merkezi ile Türkiye'nin köklü ve yerli ilaç üreticileri arasında yer almaktadır. Şirketimiz bu yeri daha da sağlamlaştırmak, bugünün ve yarının halk sağlığı ihtiyaçlarına yanıt vermek üzere çalışmaktadır.

Ar-Ge ve dijitalleşme en güçlü araçlarımızdandır. İlaç sektöründe lokomotif konumunda olan Ar-Ge; rekabet avantajı elde etmek, yeniliklerden beslenerek ortaya yenilikçi ürünler çıkarmak ve ilaca erişimi artırmak gibi konularda kilit rol oynamaktadır.

Toplum refahının önemli bir bileşeni olan halk sağlığı gözetilmekte, sağlığı herkes için erişilebilir kılmak adına eşdeğer ilaç geliştirme çalışmaları her geçen gün daha ileri seviyeye taşınmaktadır. Bu yaklaşımdan yola çıkarak, Ar-Ge ve inovasyondan güç alarak sürdürülebilir ve kapsayıcı büyüme amaçlanmaktadır.

Ar-Ge ve İnovasyon

Ar-Ge ve inovasyonu önceliklendirerek küresel ölçekte sağlıklı yaşama herkesin erişebilmesi amacıyla, yenilikçi ürünleri yüksek kaliteli bir deneyim ile sunma misyonumuzu hayata geçirmekteyiz.

Ar-Ge ve inovasyon yaklaşımımız rekabet ettiğimiz alanlarda dev ilaç markaları yaratarak ilk tercih olma vizyonumuza katkı sağlamakta ve bu vizyondan yola çıkılarak yaratılan değeri artırmaktadır.

Sürdürülebilir ve Kapsayıcı Büyüme

DEVARGE

Tüm Ar-Ge ve inovasyon çalışmaları DEVA'nın Ar-Ge oluşumu olan DEVARGE altında yürütülmektedir. Operasyonlar yetkin ve alanında uzman 416 kişiden oluşan güçlü Ar-Ge kadrosu, güncel teknolojik ekipmanlarla donatılmış laboratuvarlar ve üretim sahaları ile gerçekleştirilmektedir. DEVARGE; Farmasötik Geliştirme, Analitik Geliştirme, Üretim Mükemmelliği, API Geliştirme, Veteriner Ürün Geliştirme, CDT Dokümantasyon, Patent, Biyoteknoloji, Biyoeshdeğerlik ve Analitik Destek bölümlerinden oluşmaktadır. Önformülasyon ve pilot üretim sahası, sentez ve ölçek büyütme laboratuvarları, stabilite kabinleri, analitik geliştirme laboratuvarları ve biyoteknoloji laboratuvarları ise araştırma ve geliştirme çalışmalarının yürütüldüğü alanları oluşturmaktadır.

Türkiye'nin en büyük eşdeğer ilaç üreticisi olmak ve uluslararası pazarlara ihracatı yapılabilecek katma değeri yüksek ürünler geliştirmek ana hedefimizi oluşturmaktadır. Bu hedefi gerçekleştirmek üzere stratejik bir Ar-Ge yaklaşımı oluşturulmuş ve Ar-Ge'de odaklanılan temel konular belirlenmiştir:

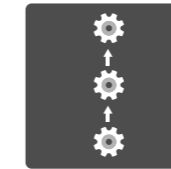
- Ar-Ge faaliyetlerini ilgili otoritelerin beklentilerini karşılayacak şekilde, etik ve kanuni bütün düzenlemelere uygun yürütmek;
- Raf ömrü boyunca ürünün güvenlik, etkinlik ve kalitesinin değişmediğini kanıtlamak;
- Sürdürülebilir büyüme için verimliliği artırıcı yöntemler geliştirmek ve yeni teknolojileri üretime adapte etmek odaklanılan alanlar arasında öne çıkmaktadır.

Ürünlerin kalitesinin güncel standartları karşılaması; bitmiş ürünler için patent ihlal etmeyen yeni formülasyonlar, yeni dozaj formlar geliştirilmesi; ham maddeler için patent ihlal etmeyen farklı sentez yollarının veya yeni polimorfların bulunması üzerine çalışmalar yapılmaktadır.

Uzun vadeli hedefler:

Eşdeğer ilaç geliştirmede öncülüğü sürdürmek

Stratejik ürünlerde dikey entegrasyonu sağlamak

Etkin madde geliştirmede dünya ile rekabet etmek

Değer katılmış ürünler ile farklılık yaratmak

Regüle pazarlara (EMA ve FDA) ürünler geliştirmeye devam etmek

Yeni teknolojilerin adaptasyonu ile yetkinliğimizi artırmak

Üniversite-sanayi iş birliğini güçlendirerek yüksek katma değerli ürünler geliştirmek

Yenilikçi fikri haklarımızı patent tescili ile korumaktır

2023 yılı itibari ile Ar-Ge'ye ayrılan bütçe cironun %7'sidir. DEVA, 2023 yılında, Kimyagerler Derneği tarafından düzenlenen 11. Uluslararası İlaç Kimya Kongresi'nde, ödül takdim edilen 7 kategorinin tamamında Kristal Havan Ödülleri'ne layık görülmüştür. Ayrıca, DEVA, Türkiye Cumhuriyeti Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Stratejik Araştırmalar ve Verimlilik Genel Müdürlüğü tarafından düzenlenen Verimlilik Proje Ödülleri kapsamında Ar-Ge Kategorisinde Birincilik Ödülü'ne layık görülmüştür.

Sürdürülebilir ve Kapsayıcı Büyüme

Dijitalleşme

Dijitalleşme, başta Ar-Ge olmak üzere tüm operasyonlar için kaldıraç görevi gören kritik bir araç olarak değerlendirilmektedir. Ar-Ge tarafından geliştirilen ürünlere yönelik birim formül, üretim yöntemi, analiz metotları, spesifikasyon gibi belgelerin Kalite Kontrol, Kalite Güvence, Üretim başta olmak üzere ilgili bölümler ile paylaşılması gerekmektedir. Kâğıt kopya ile yürütülen bu sürecin hızlandırılması, daha kontrollü ve güvenilir bir ortamda yürütülmesi ve ilgili belgelerin imzalanıp diğer bölümler ile paylaşımının elektronik ortamda yapılabilmesi için sürecin ilgili yazılım sistemine entegrasyonu sağlanmıştır. Bu sayede, tüm süreçler daha hızlı ve kesintisiz olarak devam ederken veri güvenliği de garanti altına alınmaktadır.

Üretimde verimliliği sağlamak üzere üretim hattından otomatik veri toplama; üretim hatlarında çalışan ürünlerin anlık takibi; üretim aşamalarında geçen zaman, arıza, duruş ve hız takibi dijital ortamlarda yapılmaktadır. Üretilen her bir ilaç kutusunun üretim aşamasından son kullanıcıya ulaşmasına kadar takibi dijital bir sistem aracılığıyla gerçekleştirilmektedir.

Sorumlu Tedarik Zinciri

DEVA, tedarikçileriyle beraber topluma sağlık katacak ürünler sunmaktadır. Ham madde temininden ürünlerin müşteriye ulaşmasına kadar olan tüm süreçlerde satın almalar ile üretimin tamamı güvenli ve yasalara uygun bir şekilde yapılmaktadır. Şirketimiz bugün 1.000'in üzerinde yerli ve yabancı tedarikçiyle birlikte büyük bir ekosistemde yer almaktadır. Tedarikçilerimizin %75'i yerli firmalardan oluşmakta olup, satınalmalarımızın %50'si yurtiçinden gerçekleştirilmektedir.

Tüm tedarik zinciri boyunca insana yakışır iş ve çevreye karşı sorumlu olmak esas alınmaktadır. Değer zincirindeki paydaşlarımızın sosyal, çevresel ve ekonomik performansları gözetilerek bu konularda gerçekleştirilecek iyileştirmeler için proje ve uygulamalar geliştirilmektedir.

Tedarikten lojistiğe değer zincirinin tüm aşamalarında sürdürülebilirlik yaklaşımını yaygınlaştırmak, yenilikçi teknoloji ve Ar-Ge çalışmalarını artırarak değer yaratmak hedeflenmektedir.

Fason üretim yaptığımız firmalar ile kalite sistemimizi etkileyen ham madde, kalite kritik yardımcı malzeme ve ambalaj malzemeleri tedarikçileri düzenli olarak denetlenmektedir. Denetimler GMP Uyum ekibi, kalite danışmanı veya denetim hizmeti sağlayan firmalar yoluyla yapılmaktadır. Denetimlerin sıklığı malzeme kritikliğine göre belirlenmektedir. Tedarikçilerin kalite sistemleri uygun bulunursa satın alma yapılmaktadır. Onaylanan tedarikçilere yıllık performans değerlendirmeleri yapılmaktadır.

Fikrî Mülkiyet Hakları

Fikrî ve sınai hakları gözetmek şirketimizin devamlılığı ve ürünlerimizin güvenilirliği için büyük önem taşımaktadır. Regüle bir sektör olan ilaç sektöründe lisans ve patentler başta olmak üzere fikrî mülkiyet haklarının korunması için gerekli işlem ve çalışmalar hukuk departmanı liderliğinde yürütülmektedir.

DEVA, Türk Patent ve Marka Kurumu tarafından tescilli 800'den fazla marka ile faaliyet göstermektedir. Marka tescillerinin sürekliliğini temin etmek için düzenli olarak kontrol ve takip işlemleri yapılmaktadır.

İç pazarda tüm ürünlerimizi kapsayacak şekilde marka tescil süreçleri yönetilirken yurt dışı tescil süreçleri bazı ürünleri kapsamaktadır. Ticari ilişkilerin düzenlendiği tüm sözleşmeler hak kaybına mahal vermeyecek şekilde titizlikle, faaliyetlerimizi aksatmadan ve DEVA'ya ait fikrî mülkiyetin zarar görmeyeceği şekilde düzenlenmektedir.

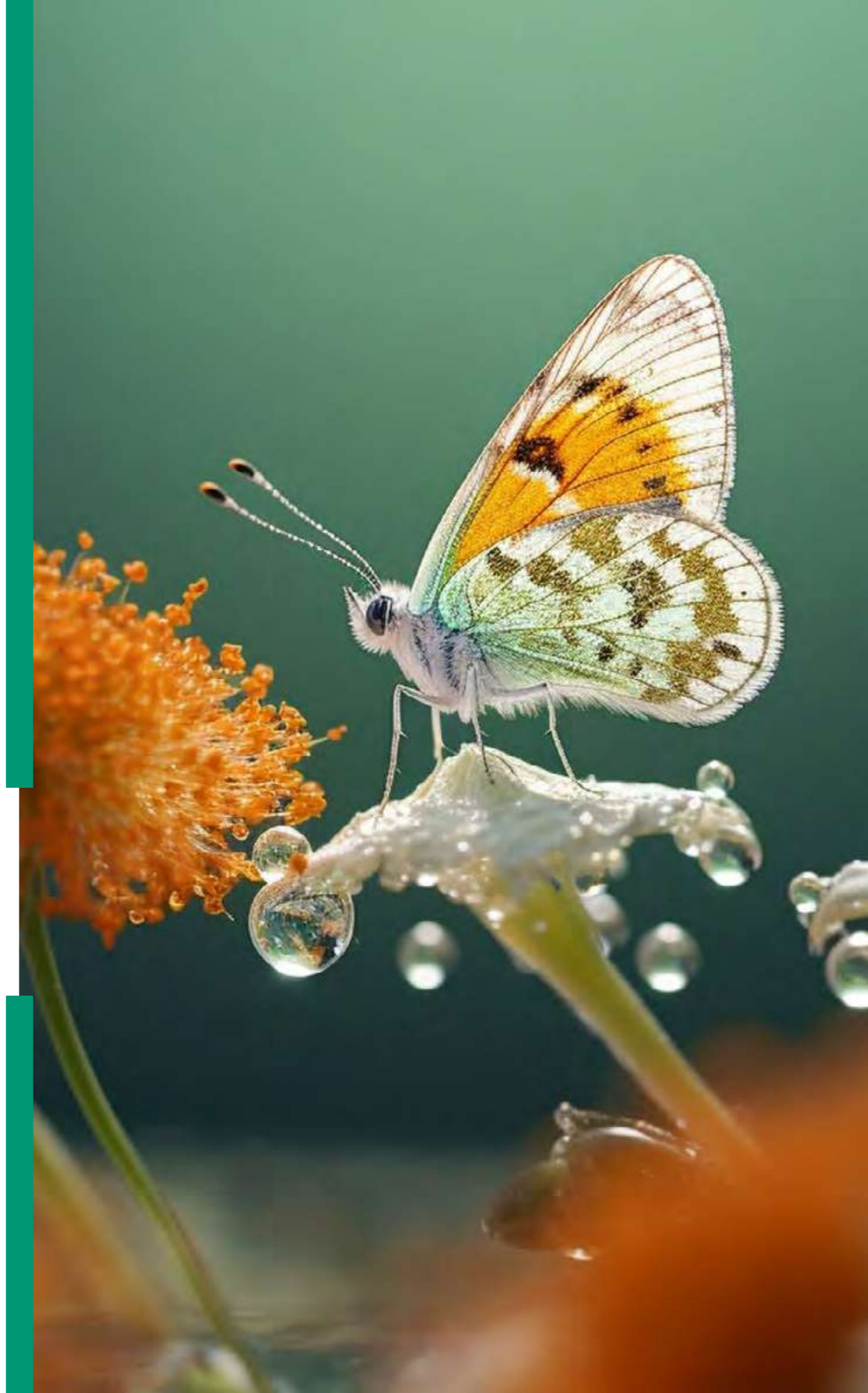
DEVA, üçüncü kişilerin fikrî mülkiyet haklarına saygı duymakta, eşdeğer ilaç üreticisi olarak fikri mülkiyet hakları çerçevesindeki ihlallerden kaçınmak için azami gayreti göstermektedir.

Sürdürülebilir ve Kapsayıcı Büyüme

Veri Güvenliği ve Gizliliği

Dijitalleşmenin her gün gitgide arttığı dünyada iş süreçleri de buna paralel olarak dijitalleşmektedir. Dijital ortamlarda tutulan verilerin herhangi bir siber saldırı durumunda çalınmaması ve korunması için siber güvenliğin sağlanarak verilerin güvenli bir şekilde saklanması öne çıkmaktadır. Bunun için şirketler çeşitli önlemler alarak bu platformların güvenliğini artırmayı amaçlamaktadır. Eş zamanlı olarak şirketimizde yürütülmekte olan tüm projeler gizlilik sözleşmeleri akdedilerek de korunmaktadır.

DEVA'da kişisel ve kurumsal veriler yerel mevzuata uygun bir şekilde işlenmektedir. Faaliyetlerimiz, uluslararası standartlarla tam uyumlu bir şekilde, sahip olduğumuz ISO 27001 Bilgi Güvenliği Yönetim Sistemi kapsamında yürütülmektedir. Bu verilerin toplanma yolu ve amacıyla ilgili bilgiler bilgi sahibiyle şeffaf bir şekilde paylaşmakta, bu bilgilerin korunması için siber risklerimiz belirlenmekte ve siber güvenliğe yatırım yapılmaktadır.

YENİLİKÇİ ÜRÜNLER

Yenilikçi Ürünler

Ürün Güvenliği ve Kalitesi

Portfoyümüzde bulunan, 14 farklı terapötik alanda 650'den fazla ürün ile halk sağlığı ihtiyaçlarına yanıt verilmektedir. Yenilikçi ürünlerimiz, stratejik hedeflerimize ulaşmada önemli bir rol oynarken toplumun güvenli ve etkili ilaçlara erişim olanaklarını da artırmaktadır.

DEVA, ürün güvenliğini ve kaliteyi daima ulusal ve uluslararası standartlar ile regülasyonlar kapsamında yönetmektedir. Üretimlerimiz Çerkezköy-1, Çerkezköy-2 ve Kartepe tesislerinde sahip olduğumuz Kalite Yönetim Sistemi güvencesi ile gerçekleştirilmektedir.

Etik Pazarlama

İlaç sektörü ciddi ölçüde regülasyonlara tabi olmakla birlikte pazarlama ile ilişkili önemli riskler de barındırmaktadır. Paydaşlarla güven ilişkisini zedelememek ve daima etik marka algısını korumak üzere pazarlamada çeşitli prensiplerin belirlenmesi önem taşımaktadır.

Şeffaflık ilkesini benimsemek, sorumlu pazarlama yaklaşımının başında gelirken satış ve pazarlamada görevli çalışanların etik yaklaşım üzerine bilgilendirilmeleri ve eğitimden geçmeleri kilit rol oynamaktadır.

DEVA'da tüm pazarlama aktiviteleri tanıtım yönetmeliği doğrultusunda Sağlık Bakanlığı mevzuatına uygun olarak gerçekleştirilmektedir.

Sağlık mesleği mensuplarına yapılan değer aktarımları şeffaf bir biçimde düzenli olarak Sağlık Bakanlığı'na raporlanmaktadır. Ayrıca belli aralıklarla düzenlenen eğitimlerle pazarlama ve satış ekipleri tanıtım ilkeleri konusunda bilgilendirilmektedir.

İlaça Erişim

Orijinal ilaçlara yönelik patent süreleri dolduktan sonra, eşdeğer ilaçların üretim ve satış süreçleri devreye girmektedir. İş modelimizin temelinde yer alan maliyet açısından avantajlı eşdeğer ilaç üretimi, toplumun makul fiyatlarla ilaca ulaşmasına olanak sağlamaktadır.

DEVA, güçlü Ar-Ge yapısı sayesinde birçok farklı ürün grubuna geliştirme yapabilecek yetkinliğe sahiptir ve bu yetkinliği halk sağlığı ihtiyaçlarını karşılamak, toplumun ilaca erişimini kolaylaştırmak ve dolayısıyla refah düzeyini artırmak, sürdürülebilir büyümeyi sağlamak için katalizör olarak kullanmakta; Ar-Ge ve inovasyonun gücüyle toplum için değer yaratmaktadır.

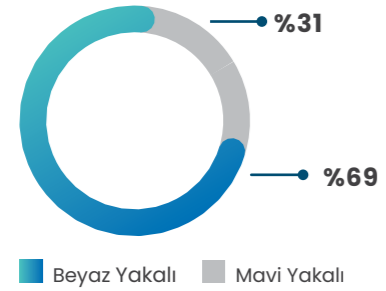
ÇALIŞMA HAYATI

Çalışma Hayatı

DEVA, sunduğu ilaç markalarıyla sektörde ilk tercih olmayı hedeflemektedir. Bu hedefi gerçekleştirmek için sahip olduğu en güçlü kaynağın çalışanları olduğunun farkındadır. İnsan odaklı yaklaşımı doğrultusunda mevcut çalışanların yetkinliklerini geliştirmesine imkân sağlanırken, DEVA'ya yeni yetenekler çekmeye odaklanılmaktadır. 2023 yılı itibarıyla çalışan sayımız 2.871 kişiye ulaşmış bulunmaktadır.

Kategoriye Göre Çalışanlar (%)

Yetenek Yönetimi

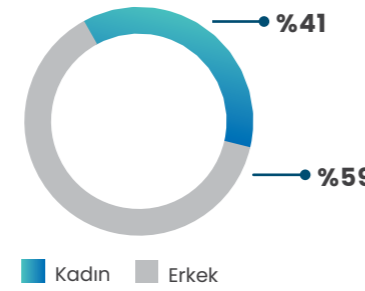
İnsan kaynakları süreçleri, mevcut çalışanların sürekli gelişiminin desteklenmesini ve rekabet gücümüzü artıracak yeni yeteneklerin ekibimize katılmasını sağlayacak şekilde tasarlanmaktadır.

Kariyer Yönetimi Sistemi Projesi kapsamında DEVA Kariyer Yönetimi Sistemi potansiyel – performans yaklaşımı ile yeniden yapılandırılmıştır. Çalışanların potansiyellerinin belirlenmesi ve belirlenen potansiyellerin ilerideki rollerine hazırlanabilmeleri için güncel iş ve sosyal hayattaki değişimlerin DEVA çalışma kültürüne etkileri çalıştaylar ile değerlendirilerek “Değerlerimiz ve DEVA Yetkinlik Matrisi” revize edilmiştir. Bu kapsamda yeni Değerlerimiz; “Birlikte Başarıyoruz, Güven İlişkisi Kuruyoruz, İnsan Odaklıyız, Sorumlu Davranıyoruz, Yenilikçiyiz” olarak belirlenmiştir.

DEVA Yetkinlik Matrisi gözden geçirilerek yalınlaştırılmış; yetkinlikler, ortak yetkinlikler ve yönetsel yetkinlikler olarak iki temel çatı altında toplanmıştır. Değerlerimiz ve DEVA Yetkinlik Matrisi; eğitim ve

Çalışanlarımıza adil, eşitlikçi ve güvenli hissettikleri bir çalışma ortamı sunmak, en önemli sorumluluklarımız arasında görülmektedir. İş ortamında hiçbir ayrımcılığa müsamaha gösterilmemekte, farklılıkların şirket kültürünü zenginleştirdiğine inanılmaktadır. Çalışanlar arasında cinsiyet dağılımında denge olması gözetilmektedir. Çalışanların %69'u beyaz yakalı, %31'i mavi yakalı çalışanlardan oluşmaktadır.

Cinsiyete Göre Çalışanlar(%)

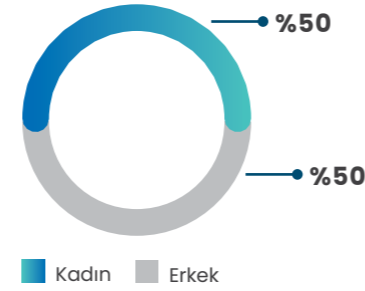

gelişim, seçme yerleştirme ve terfi süreçlerine entegre edilmiştir. Performans Yönetimi Sistemi kapsamında tüm çalışanlar hedef ve yetkinlik bazlı değerlendirme süreçlerine dahildir. Hedef değerlendirme süreci kapsamında tüm çalışanların belirlenen hedefleri doğrultusunda performans değerlendirmesi gerçekleştirilmektedir. Yetkinlik değerlendirme süreci kapsamında beyaz yakalı çalışanlar, belirlenen yetkinlikler bazında; mavi yakalı çalışanlar ise DEVA kurum değerleri bazında değerlendirmeye dâhildir.

DEVA Performans Yönetimi Sistemi; eğitim ve gelişim, seçme yerleştirme ve terfi süreçleri ile entegre şekilde yürütülmektedir. 2023 yılında çalışanların %82'si değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Mevcut yeteneklerin şirketimizde tutulmasına önem verilmektedir. Bu doğrultuda, şirket içinde açılan yeni pozisyonlarda öncelik kendi çalışanlarımıza verilmekte ve çalışanlara farklı kariyer fırsatları sunulmaktadır. 2023 yılında açık pozisyonların %88'i iç adaylarla doldurulmuştur.

Tüm çalışanların %41'i ve beyaz yakalı çalışanların ise %50'si kadın çalışanlardır. Kadınların iş yaşamına eşit koşullarda katılması amaçlanmakta ve iş-özel hayat dengesi kurmalarına destek olunmaktadır. Bu yıl doğum iznine ayrılan kadın çalışanların %79'u işlerine geri dönmeyi tercih etmiştir.

Cinsiyete Göre Beyaz Yakalı Çalışanlar(%)

Değerlendirme Merkezi uygulamaları ve Terfi Komitesi değerlendirmeleri üzerine çalışanların uygun görevlere atanabilmesine yönelik sistemlerin uygulanmasına devam edilmiştir. Değerlendirme Merkezi uygulamaları kapsamında iç ilan veya yöneticinin talebi sonucunda çalışanın yetkinlikleri, bir üst pozisyonun yetkinlikleri doğrultusunda değerlendirilerek; çalışanın terfi etmeye hazır olup olmadığı gözlemlenmektedir. Terfi Komitesi, üst yönetim ve İnsan Kaynakları ve Gelişim departmanından oluşmaktadır. Tüm terfi kararları terfi kriterleri açısından değerlendirilerek bu komite tarafından alınmaktadır.

Saha çalışanlarının bireysel performanslarının teşvik edilmesi ve sürekliliğinin sağlanması amacıyla Başarılı Ürün Tanıtım Temsilcisi ve Başarılı Bölge Müdürleri Segmentasyon projesi uygulanmaya devam etmiştir. Bu projeler ile Saha yetenek havuzunun güçlendirilmesi sağlanmaktadır.

Çalışma Hayatı

Eğitimler

DEVA, çalışanların kişisel ve mesleki gelişimlerini desteklemenin, iş süreçlerinde değişen şartlara uyum sağlamada ve şirketin stratejik hedeflerine ulaşmasındaki önemini farkındadır. Performans ve yetkinlik değerlendirme süreçlerinde elde edilen çıktılar doğrultusunda, çalışanların gelişim alanlarına uygun eğitimler belirlenmektedir. Çalışanların şirket içinde ve dışında (yurt içi ve yurt dışı olmak üzere) eğitim programlarına katılmalarına imkân tanınmaktadır.

Eğitim ve gelişimde; sınıf içi, sanal sınıf, video, e-sınav, e-öğrenme, mobil öğrenme, webinar, iş başında öğrenme gibi farklı öğrenme alternatifleri çeşitliliği sağlanmıştır.

2023 yılında çalışan başına ortalama 71.10 saat eğitim verilmiştir.

Devakademi eğitim portalının kullanımı ile eğitim etkinliklerinin ortak bir alanda takibi sağlanmış ve en iyi öğrenme deneyimini kurgulamaya yönelik güncel teknolojik çözümlerle kullanılmaya devam edilmiştir.

Gelişim sürecinin bireysel olarak planlanmasına ve çalışanların gelişim süreçlerini tasarlayabilmelerine olanak sağlayan Gelişim Planlama Sistemi (GPS) ihtiyaçlar kapsamında çözümlerle desteklenerek uygulamaya devam edilmiştir.

İş'te Mükemmellik, Kişisel Farkındalık, Kişisel Mükemmellik, Yeni Dünya Becerileri ve Yöneticilikte Mükemmellik kategorilerinde, toplam 7.000'in üzerinde online ve etkileşimli eğitim seçeneği Devakademi platformuna entegre edilerek kullanımına devam edilmiştir ve çeşitliliği artmaya devam etmektedir.

DEVA yönetim kültürümüzün ortak dili olan Durumsal Liderlik eğitim programına yeni yöneticilerin katılımıyla devam edilmiştir. İlk kademe yöneticiler için de temel yönetim becerilerini destekleyen eğitim programları uygulanmıştır.

Tüm pozisyonlardaki çalışanlar için aidiyet duygusunu ve takımışık bilincini geliştirmek amacıyla sosyal stiller, iletişim ve ilişki yönetimi konulu eğitim programları düzenlenmiştir.

Çalışanların bireysel gelişimlerini destekleyen yabancı dil eğitim projesine, katılımcıların tercihine sunulan farklı öğrenme yöntemleri ile devam edilmiştir.

Sektörel ve mesleki gelişimleri takip için hem yurt içi hem de yurt dışında çeşitli kongre, webinar ve seminerlere katılım sağlanmıştır; teknik iş ve görevlere yönelik mesleki eğitimler tamamlanmıştır.

Yeni dönem pazarlama stratejilerine yönelik çeşitli eğitim etkinlikleri planlanarak uygulanmıştır.

Dijitalleşme süreçlerini uygulanabilir ve sürdürülebilir kılmak adına eğitimler verilerek, bilgilendirici makaleler ile desteklenmiştir.

Yönetici Geliştirme Programı (Turquality) katılımı ve Yönetici Koçluğu destekleri sağlanmıştır.

Tanıtım ekiplerinin, yeni dönem ihtiyaçlarını destekleyecek eğitim programları tasarlanmıştır.

Tasarlanan tüm eğitimler için koçluk yaklaşımı benimsenerek uygulamaya devam edilmiştir.

Çalışma Hayatı

Yeni Yeteneklerin Çekilmesi

DEVA; şeffaf, hesap verebilir, paydaş odaklı bir yönetim anlayışına DEVA bünyesinde üniversite öğrencilerinin gelişimine destek vermek üzere staj programları yürütülmektedir. Üniversite öğrencileri, ekibimize dâhil olabilecek potansiyel yetenekler olarak değerlendirilmektedir. Türkiye'nin önde gelen üniversiteleri ile staj kontenjan anlaşmaları imzalanmıştır. Yaz döneminde üniversite öğrencilerine DEVA bünyesinde çeşitli departmanlarda staj imkânı sunulmaktadır.

İşveren markamızın bilinirliğini artırmak üzere üniversitelerin kariyer günlerinde eczacılık, kimya ve kimya mühendisliği bölümlerinde eğitim gören öğrencilerle buluşulmaktadır.

İlaç Sektöründe 360 Derece Eğitim Programı:

İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi ile iş birliğimiz kapsamında, bu yıl da İlaç Sektöründe 360 Derece Eğitim Programı'nda yer alınmıştır. Bu program ile Eczacılık Fakültesi öğrencilerinin yetkinliklerini, ilaç sektöründeki ihtiyacı karşılayacak şekilde geliştirmeleri ve programa katılan öğrencilerin, mezuniyet sonrası ilaç sektörüne kazandırılmaları amaçlanmaktadır. Programda yer alan 4. sınıf öğrencileri DEVA'nın Ar-Ge yöneticileri tarafından verilen çevrim içi derslere katılmış, bilimsel projelerde yer almış ve ilaç endüstrisinde deneyim kazanmışlardır.

Uzun Dönem Staj Programı:

Bu program kapsamında İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi ve diğer üniversitelerden eczacılık fakültesi 4. sınıf öğrencilerine çeşitli departmanlarımızda yüz yüze ve çevrim içi staj yapma imkânı sunulmaya devam edilmiştir.

Doktora Bursiyeri:

TÜBİTAK 2244 Sanayi Doktora Programı'na dâhil olan üniversitelerin moleküler biyoloji ve genetik, eczacılık, kimya, biyomühendislik, kimya mühendisliği, biyoloji ile genetik ve biyomühendislik bölümlerindeki doktora öğrencileri; Ar-Ge yönetimi çatısı altında doktora bursiyeri olarak istihdam edilmeye devam edilmiştir.

Çalışma Hayatı

Çalışan Bağlılığı ve Mutluluğu

Çalışanların kendilerini değerli ve mutlu hissettikleri bir iş ortamı sunmaya önem verilmektedir. Çalışan bağlılığını artırmaya yönelik çeşitli çalışmalar hayata geçirilmektedir.

• Çalışanların motivasyonunu artırmak amacıyla kutlama, tatil, happy hour gibi çeşitli organizasyonların düzenlenmesine devam edilmiştir.

• Oryantasyon Sürecinin Geliştirilmesi ve Buddy Sistemi Projesinin tamamlanması ile Buddy uygulaması hayata geçirilmiştir. Bu sayede DEVA çalışanlarının oryantasyon deneyimlerinin, çalışan deneyimi bakış açısı ile geliştirilmesi sağlanmış ve işe alışma / uyumlaştırma sürecinin etkin bir mekanizması haline getirilerek, Dijital Onboarding süreci ile entegre şekilde uygulanmıştır.

• Çalışanların yaratıcılıkları desteklenerek yeni fikir ve projeleri değerlendirilmekte ve seçilen projeler ödüllendirilmektedir. Proje ve fikir öneri formunu dolduran çalışan, bunu yöneticisine iletmekte, yöneticinin

İş Sağlığı ve Güvenliği

Çalışanlarımıza sağlıklı ve güvenli bir iş ortamı sunmak ve sürdürülebilir kılmak temel sorumluluklarımız ve amaçlarımız arasında görülmektedir. Sıfır kaza yaklaşımımız doğrultusunda, iş sağlığı ve güvenliği (İSG) konusunda performansımızı sürekli geliştirmek için yasal zorunlulukların ötesinde uygulamalar hayata geçirilmektedir. Tüm faaliyetlerimiz, sahip olduğumuz ISO 45001 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi standartlarına uygun şekilde gerçekleştirilmektedir. İSG'den sorumlu en üst düzey yönetici İş Sağlığı, Güvenliği ve Çevre Müdürü olup CEO'ya direkt raporlama yapmaktadır.

İSG Kurulu, şirkette İSG kurallarının uygulanması ile takibinden ve şartların iyileştirilmesinden sorumludur. Kurul, iş kazalarının önüne geçmek amacıyla şirketimiz bünyesinde güvensiz davranışları tespit etmeye yönelik bir çalışma yapmıştır. Davranış odaklı güvenlik yönetim

değerlendirmesiyle uygun bulunan başvuru da İnsan Kaynakları ve Gelişim departmanına gönderilmektedir. Bu şekilde iletilen fikirler ve projeler Üst Yönetim, İnsan Kaynakları ve Gelişim, Hukuk ve Üretim departmanlarından oluşan Değerlendirme Komitesi tarafından incelenerek, seçilenler ödüllendirilmeye devam edilmiştir.

• DEVA, çalışanların görüşlerine değer verip onları dinlemektedir. Öner-Kazan uygulamasıyla çalışanların açık pozisyonlara potansiyel adayları önerebilmesine imkân tanınmaktadır. İşe alım sürecinde çalışanların görüşlerinin alındığı bu uygulamada, önerilen adayların işe alınması hâlinde öneride bulunan çalışanlar ödüllendirilmektedir.

• DEVA çalışanlarının tıp, eczacılık, kimya, kimya mühendisliği, biyoloji, kimya-biyoloji mühendisliği, moleküler biyoloji ve genetik, genetik ve biyomühendislik, biyokimya, biyomühendislik, biyoteknoloji, diş hekimliği ve veterinerlik alanlarında okuyan çocuklarına burs verilmektedir.

sistemi kurarak sahalarda güvensiz davranışları izlemiştir. Ayrıca tüm yöneticilerin davranış odaklı güvenlik yönetim sistemi eğitimini alması sağlanmıştır. Yöneticiler ve İş Sağlığı Güvenliği ve Çevre Bölümü olarak sahada güvenlik yürüyüşleri yapılması sağlanmıştır. Bu uygulama ile birlikte çalışanlarımızın iş sağlığı ve güvenliği farkındalığını arttırarak güvenlik kültürü gelişimine olumlu katkılar sağlanmıştır. Çalışma sonucunda kişiye bağlı güvensiz davranış kaynaklı iş kazası sayısı azalma eğilimindedir. İş güvenliği etkinlikleri ile güvenlik kültürü algısı her zaman canlı tutulmaya devam etmektedir.

DEVA'da İSG kültür ve bilincinin tüm çalışanlar ve alt işverenler nezdinde artması önemsenmektedir ve bu kapsamda düzenli İSG eğitimleri verilmektedir. 2023 yılında, hedeflerin üzerinde olmak üzere çalışanlarımıza toplam 21.318 saat İSG eğitimi verilmiştir.

ÇEVRESEL SORUMLULUK

Çevresel Etkilerin Değerlendirilmesi ve Yönetimi

Çevre ve iklim değişikliğine bağlı risklerin, küresel risklerin en başında yer aldığı¹ günümüzde, bunların yönetimi ve çevresel etkilerin en aza indirilmesi bir zorunluluk hâline gelmiştir. İş dünyası, kamu kurumları ve bireylerin kendilerine düşen sorumluluğu yerine getirerek iklim değişikliği ve çevresel sorunlarla mücadelede rol oynaması beklenmektedir. Mevcut sorunları enerji, su ve atık yönetimi başta olmak üzere bütüncül bir çevre yönetimi yaklaşımı ile ele almak gerekmektedir.

İlaç sektöründe Türkiye'nin önde gelen ve köklü şirketlerinden biri olarak, faaliyetlerimiz sorumlu bir çevre yönetimi anlayışıyla yürütülmektedir. Bu kapsamda, tüm iş süreçlerimizden kaynaklanan çevresel etkimiz ölçülmekte, değerlendirilmekte ve bu etkiyi azaltmak üzere çalışmalar yapılmaktadır.

Faaliyetlerimiz, uluslararası standartlara ve yasal mevzuata uygun bir biçimde yürütülmektedir. Operasyonlarımız, tüm üretim tesislerinde ve genel merkez ofisinde ISO 14001 Çevre Yönetim Sistemi ve ISO 50001 Enerji Yönetim Sistemi standardı çerçevesinde yürütülmekte ve sürdürülebilir olması sağlanmaktadır.

DEVA, çevre ile İSG konularındaki mevzuat ve diğer yerel gerekliliklere ek olarak paydaşların beklentilerine de uyumlu bir şekilde operasyonlarını yürütmektedir. Faaliyetlerimizden kaynaklanan çevresel etkiler değerlendirilmekte ve çevresel riski en aza indirmek için uygun teknolojiler kullanılmaktadır.

Çalışanların ve paydaşların çevre ve İSG konularındaki bilinç düzeyinin artırılması ve bireysel sorumluluk kazandırılması için eğitim faaliyetleri düzenlenmektedir. Atıkların kaynağında azaltılması ve geri dönüştürülerek yeniden kullanılmasına odaklanılmakta, bu doğrultuda paydaşlarımızın bilinç ve farkındalık düzeylerini artırmak için çalışılmaktadır.

Sürdürülebilir büyüme ve kalkınma hedefiyle enerji, su ve atık konularına odaklanılmaktadır. Enerji verimliliği ve tasarrufu çalışmalarımızla iklim kriziyle mücadele sürdürülmekte; sera gazı salımları ölçülerek yönetilmektedir.

¹Dünya Ekonomik Forumu, 2024 Küresel Riskler Raporu, 2024

Ayrıca atık ve su yönetimi ile azalan doğal kaynakların korunması ve en etkin biçimde kullanılması amaçlanmaktadır.

Çevresel riskleri etkin bir şekilde yönetmek üzere etki değerlendirme raporları hazırlanmaktadır. Çevre boyut etki değerlendirmesi ve çevre yönetim programlarının oluşturulması prosedürü kapsamında çevre boyutları listesinde çevresel riskler, çevre boyutları ve çevre etkisi tanımlanarak aksiyonlar belirlenmektedir. Raporlar İSG ve Çevre departmanı tarafından hazırlanmaktadır. Bu raporlar yılda en az bir defa gözden geçirilerek gerekli durumlarda revize edilmektedir.

Faaliyetlerimize sıfır çevresel kaza hedefi ile devam etmekteyiz. 2023 yılında tesislerimizde ve genel merkez binamızda herhangi bir çevresel kaza meydana gelmemiştir.

Çevresel etkimiz; çevre saha gözlemleri, kimyasal döküntü müdahale tatbikatı, çevresel kaza ve vaka raporlamaları ile yakından takip edilmekte ve buna göre hedefler belirlenmektedir. Her yıl, yıl sonu performans ve beklentileri gözden geçirilerek performansı iyileştirmeye yönelik yeni hedefler konulmaktadır. Çevre saha gözlemleri, ilgili departmanlardaki çalışanlar tarafından sahada gerçekleştirilmekte ve raporlanmaktadır. Tespit edilen uygunsuzlukları düzeltmeye yönelik aksiyon planları oluşturulmakta, yakından takip edilmektedir. Kimyasal döküntü müdahale tatbikatı; geçici atık depolama alanı, laboratuvarlar ve ham madde deposu gibi alanlardan sorumlu departmanların görevli personelleri tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu tatbikatlar her yıl en az iki defa uygulanmaktadır.

Tatbikatların yanı sıra uyguladığımız projeler ile kaynak verimliliğine odaklanılmakta, çevre üzerindeki etkimizi en aza indirmek için çalışılmaktadır. Bu kapsamda, atık buhar geri kazanım projesi, led armatür kullanımı, İSG ve çevre uygulamalarında yazılım sisteminden yararlanılarak kaynak tüketiminin azaltılması gibi çalışmalar yürütülmektedir.

**Sürdürülebilirlik yaklaşımımıza [buradan](#) ulaşabilirsiniz.
İSG ve Çevre Politikasına [buradan](#) ulaşabilirsiniz.**

Çevresel Sorumluluk

Sera Gazı İzleme ve Kurumsal Karbon Ayak İzi Çalışmaları

İklim değişikliği ile mücadele kapsamında yapılması gereken çalışmaların başında bu soruna sebep olan sera gazı salımlarının azaltılması ve nihayet sıfırlanması gelmektedir. Şirketler ve ülkeler, net sıfır taahhütleri vererek Paris Anlaşması'yla 2050'ye kadar sıcaklık artışını 1,5 °C'de tutma hedefine katkıda bulunmaktadır.

Sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak için çevreyi korumak, ekolojik dengeye zarar vermemek, küresel ısınmanın başlıca sorumlusu olan karbon ayak izinin ve emisyon miktarının azaltılmasına katkı sağlamak ve doğal kaynakların etkin kullanımını teşvik ederek toplumda bir farkındalık yaratmak başlıca odaklandığımız alanlardır. 2023 yılında kurmuş olduğumuz Enerji Yönetim Sistemimiz ile enerji verimliliğine destek sağlanmaktadır.

DEVA'da, çevrenin sürdürülebilirliği amacıyla sosyal sorumluluk faaliyetleri kapsamında çevre günü etkinlikleri gerçekleştirilmektedir. Dünya Çevre Günü kutlamalarında, çalışanlarımızla ağaç dikim etkinlikleri yapılmakta ve fidan dağıtımı gerçekleştirilerek doğanın korunmasına katkı sağlanmaya devam edilmektedir. İSG ve çevre uygulamalarında yazılım sisteminden yararlanılarak kaynağında kağıt kullanımının azaltılması ve ağaç kesilmesinin önlenmesi

Enerji Yönetimi

İklim değişikliğine sebep olan sera gazı salımlarının çok büyük bir kısmı enerji kaynaklıdır. Avrupa Birliği'nin (AB) yaptığı bir araştırmaya göre AB'deki salımların %80'inden fazlasını; enerjinin üretimi, dağıtımı ve tüketimi oluşturmaktadır.² Dolayısıyla sorumlu ve etkin bir enerji yönetimi, kritik bir alan olarak karşımıza çıkmakta; enerjinin en verimli şekilde ve temiz kaynaklardan elde edilmesinin önemi artmaktadır.

DEVA; küresel iklim değişikliği ile mücadeleye katkı sağlamakta, enerji verimliliğini ve tasarrufunu artıran çalışmalara ağırlık vermektedir. Enerjinin verimli kullanımı çevresel etkilerin azaltılmasına yardımcı olduğu gibi, aynı zamanda maliyetlerin düşmesini sağlayarak finansal tasarruf elde edilmesine yol açmaktadır.

2023 yılında tesislerimizde enerji verimliliğini artırmaya yönelik enerji yönetim sistemi kurulmuş ve ISO 50001 Enerji Yönetim Sistemi sertifikasyon denetimi

sağlanmıştır. Ayrıca, DEVA'da son 7 yılda 7.943.246 kg geri dönüştürülebilir atık kaynağında ayrılarak doğal kaynak korunumuna katkı sağlanmıştır. Yine aynı şekilde, kâğıt geri kazanımıyla 306.806 adet ağacın kesilmesi önlenmiştir.

DEVA olarak iş süreçlerinden kaynaklanan sera gazı salınımlarını yakından izlemekte, kurumsal karbon ayak izi raporlamakta ve karbon salınımlarımızı azaltmak üzere çalışmalar yürütmekteyiz. Karbon salınımlarıyla birlikte NOx ve SOx gibi diğer hava salınımlarının da ölçümünü yaparak iklim değişikliği üzerindeki etkisini yönetip azaltmaktayız. Ayrıca havalandırma sistemlerimizde kullanmış olduğumuz HEPA filtrelerle yaklaşık olarak %99 oranında emisyonların azaltılması sağlanmaktadır.

"DEVA olarak son 7 yılda 7.943.246 kg geri dönüştürülebilir atığı kaynağında ayrılarak doğal kaynak korunumunu sağladık."

"Kağıt geri kazanımından 306.806 adet ağacın kesilmesini önledik."

tamamlanmıştır. Tüm tesislerimizde enerji yönetim ekipleri oluşturulmuş, 3 aylık periyolarda gözden geçirme toplantılarıyla enerji yönetim süreçleri değerlendirilmiştir. Bu kapsamda, teknik birimlerin kullandığı ekipmanlarda frekans invertörü kullanılması, su depoları girişine filtre ve aktif karbon sistemi eklenmesi, sıcak su buhar hatlarındaki ve hava hatlarındaki kaçakların giderilmesi, buhar kazanlarındaki verimlilik iyileştirmeleri, enerji hatlarının revizyonları ile kayıp ve kaçakların engellenmesi, enerji izlenmesi ile gerek duyulan miktarlarda kullanım sağlanması gibi faaliyetler yürütülmüştür.

Faaliyet alanlarında LED armatür kullanımına geçilerek aydınlatma amaçlı elektrik tüketimlerinde yaklaşık 15 kat tasarruf sağlanmaktadır. Enerji Yönetim Sistemi kapsamında, üretim alanlarındaki ekipmanların enerji tasarruflu olması ve genel olarak ekipmanlarda ilave enerji tasarrufu sağlayacak revizyonlar ile iklim değişikliği ile mücadeleye katkı sağlanmaya devam edilmektedir.

²Avrupa Enerji Ajansı, Enerji Kaynaklı Sera Gazı Salımları

Çevresel Sorumluluk

Su ve Atık Su Yönetimi

İklim değişikliği kadar önemli bir diğer çevresel sorun doğal kaynakların azalmasıdır. Su stresi, etkilerini bugün göstermeye başlayan ve gelecekte şiddetini iklim değişikliği ile birlikte daha da artıracak olan bir tehlike olarak karşımıza çıkmaktadır. Su ve atık su yönetimi yapılarak azalan su kaynaklarını korumak, su tüketimini azaltırken aynı zamanda oluşan atık suların yeniden kullanılmasını sağlamak gerekmektedir. Bu süreçte teknolojiye ve inovasyondan faydalanmak önem arz etmektedir.

Bu doğrultuda enerji kayıplarını ve su tüketimini azaltmak için su depoları girişlerine filtre ve aktif karbon sistemleri eklenmiştir. Ters osmos sistemleri de birçok alanda kullanılmaya başlanmıştır.

Atık Yönetimi ve Sıfır Atık

Dayanıklı ve doğada zor çözünen bir materyal olmasına rağmen kolay şekil alabilmesiyle geniş çaplı kullanıma sahip olan plastikler (özellikle tek kullanımlık olanlar), atık kirliliğinin en büyük sebeplerinden biridir. Bu probleme karşı döngüsel ekonomik modellerin iş stratejilerinde yaygınlaşması, atıkların kaynağında azaltılması, oluşan atıkların ise geri dönüştürülmesi ve yeniden kullanılması gerekmektedir.

DEVA, insan ve çevre üzerinde çok ciddi etkileri olan atık kirliliğini azaltmaya yönelik sıfır atık prensibiyle çalışmaktadır. Operasyonlarımızda oluşan atık miktarının en düşük seviyeye indirilmesi için çaba gösterilmektedir. Tehlikesiz atıklar her tesiste çevre izin ve lisansı bulunan firmalar aracılığıyla geri dönüştürülmektedir. Genel Merkez ve Kartepe Tesisleri'nde sıfır atık belgeleri bulunmaktadır. Çerkezköy Tesisleri organize sanayi bölgesinde yer aldığından OSB'nin yükümlülüğü altında bulunmaktadır. Genel Merkez ve tüm üretim tesislerimizde sıfır atık istasyonları mevcuttur. Atık yönetimi sürecinde paydaşlarımızın da benzer bir bilinçle hareket etmesini sağlayacak çalışmalar yürütülmektedir. Bireylerin sorumluluk bilincini artırmak için eğitim faaliyetleri düzenlenmektedir. Tesisler bazında tüm çalışanlara, ayrıca alt işveren ve taşeron çalışanlarına sıfır atık eğitimleri verilmektedir. 2023 yılında toplam 3.478 saat olmak üzere, kişi başına ortalama 1,34 saat çevre atık yönetimi eğitimi verilmiştir.

Operasyonlarımızdan oluşan atık miktarının en düşük seviyeye indirilmesi için çaba gösterilmektedir. ARGE merkezimizde yürütülen geliştirme çalışmalarında çevrenin korunumu dikkate alınarak özellikle solvent

Böylelikle tüketilen su miktarında 700 m³'ün üzerinde su tasarrufu elde edilmiştir. Ayrıca, su sistemleri ön arıtma kısmına deiyonizer ünitesi öncesine reverse osmos ünitesi kurulumu yapılmıştır. Bu sayede, hem rejenerasyon işlemi esnasında kullanılan su ve kimyasal sarfiyat önlenmiş hem de deiyonizer reçine ömrü uzatılmıştır.

Bunun yanı sıra, atık buhar geri kazanım değerlendirme projesi kapsamında su tüketimlerinin en aza indirilmesi sağlanmıştır. Özellikle lavabolarda sensörlü ve perlatörlü musluk kullanımı tercih edilerek su tüketimi doğal kaynak korunumu kapsamında azaltılmıştır. Alanlardaki periyodik kontrollerle su kaçaklarının da önüne geçilmektedir. Tüm bu alınan önlemlerle su ayak izinin takibi yapılmakta ve sürdürülebilirliği sağlanmaktadır.

içeren ürünlerin ve proseslerin kullanımından kaçınılmakta ve solvent atığı oluşumu azaltılmaktadır. Genel Merkez ve Kartepe Tesisleri için 2021 yılında sıfır atık belgesi alınmıştır ve tüm tesislerde sıfır atık yönetimi uygulamaları sağlanmaktadır. Son 7 yılda, üretim sırasında oluşan 6.395.238 kg tehlikeli atığın bertaraf edilmesi ile yaklaşık 2.555 MW elektrik enerjisi üretilmesine katkı sağlanmıştır. Ayrıca, geri dönüştürülebilir atıklar kaynağında ayrılarak geri kazanım sistemine dahil edilmekte, böylece ilave enerji harcamasının önüne geçilmektedir. 2023 yılı faaliyetlerinden kaynaklanan bitkisel atık yağın geri kazanımı ile 820 milyon litre suyun kirlenmesi proaktif olarak önlenmiştir. Atıkların geri kazanılması ile de yaklaşık 340.000 kg sera gazı oluşumu kaynağında engellenmiştir. Ayrıca, kurulan Enerji Yönetim Sistemi ile ISO 50001 sertifikasyon süreci tamamlanmış olup, küresel iklim değişikliği ile mücadeleye katkı sağlanmakta ve enerji verimliliğini artıran çalışmalara ağırlık verilmektedir.

“2023 yılı faaliyetlerimizden kaynaklanan bitkisel atık yağın geri kazanımı ile **820 milyon litre suyun kirlenmesini proaktif olarak önlemiş olduk.**”

“Atıklarımızın geri kazanılması ile yaklaşık olarak **340.000 kg sera gazı oluşmasını kaynağında engellemiş olduk.**”

EKLER

Kurumsal Üyelikler Listesi
Performans Tabloları
Sosyal Performans Göstergeleri
Çevresel Performans Göstergeleri
GRI Tablosu

Kurumsal Üyelikler

Performans Tabloları

Sosyal Performans Göstergeleri

Kategoriye Göre Çalışanlar	2021		2022		2023	
	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek
Toplam çalışan sayısı	1.025	1.661	1.131	1.764	1.164	1.707
Beyaz yakalı çalışan sayısı	920	974	998	1.019	1.000	993
Mavi yakalı çalışan sayısı	105	687	133	745	164	714

Çalışma süresine göre çalışan sayısı	2021		2022		2023	
	Tam Zamanlı	Yarı Zamanlı	Tam Zamanlı	Yarı Zamanlı	Tam Zamanlı	Yarı Zamanlı
Çalışma süresine göre çalışan sayısı	2.686	0	2.895	0	2.871	0
Beyaz yakalı çalışan sayısı	1.894	0	2.017	0	1.993	0
Mavi yakalı çalışan sayısı	792	0	878	0	878	0

Yaşa Göre Çalışanlar	2021		2022		2023	
	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek
30 yaş altı	395	325	409	333	410	313
30-50 yaş arası (30 ve 50 yaş dâhil olmak üzere)	611	1.243	698	1.315	725	1.272
50 yaş üstü	19	93	24	116	29	122

Performans Tabloları

Sosyal Performans Göstergeleri						
Yeni İşe Alınan Çalışanlar	2021		2022		2023	
	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek
Yıllara göre yıl içerisinde yeni işe alınan çalışan sayısı	297	436	335	542	300	483
30 yaş altı	193	218	191	265	183	241
30-50 yaş arası (30 ve 50 yaş dâhil olmak üzere)	104	217	143	275	115	239
50 yaş üstü	0	1	1	2	2	3

Taşeron Çalışanlar	2021		2022		2023	
	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek
Cinsiyete göre taşeron çalışan sayısı	71	167	85	180	99	184
	Tam Zamanlı	Yarı Zamanlı	Tam Zamanlı	Yarı Zamanlı	Tam Zamanlı	Yarı Zamanlı
Çalışma süresine göre taşeron çalışan sayısı	238	0	264	5	283	0

Yıllara Göre Çalışma Süreleri	2021		2022		2023	
	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek
0-5 yıl süreyle çalışan sayısı	661	856	699	929	722	799
5-10 yıl süreyle çalışan sayısı	144	472	252	341	246	398
10 yıl ve üzeri süreyle çalışan sayısı	220	333	180	494	196	510

Performans Tabloları

Sosyal Performans Göstergeleri						
Doğum - Ebeveynlik İzni	2021		2022		2023	
	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek
Doğum - ebeveynlik izninden yararlanan çalışan sayısı	46	79	33	78	39	49
Doğum - ebeveynlik izninin sona ermesinden sonra işe dönen çalışan sayısı	45	79	27	78	31	49

Eğitim Saatleri (İSG eğitimleri hariç)			
	2021	2022	2023
Toplam eğitim saati	259.326	245.751	206.901
Çalışan başına düşen eğitim saati	99,7	84,89	71,10

Taşeron Eğitimleri			
	2021	2022	2023
Taşeron başına verilen eğitim saati	18,16	17	20

Performans Tabloları

İSG Performansı*			
İş Kazası Sıklık Hızı			
Tesis	2021	2022	2023
Çerkezköy 1	0,89	0,72	0,89
Çerkezköy 2	0,33	0,55	1,05
Kartepe	0,9	0,71	1,04
Genel Merkez	0,28	0	0

İSG Performansı*			
İş Kazası Ağırlık Hızı			
Tesis	2021	2022	2023
Çerkezköy 1	0,03	0,05	0,04
Çerkezköy 2	0,02	0,03	0,07
Kartepe	0,04	0,02	0,05
Genel Merkez	0,03	0	0

*Avrupa İş Kazası İstatistikleri'ne (European Statics On Accidents At Work - ESAW) göre hesaplama yapılmıştır.

İSG Performansı*			
İSG Eğitimleri			
	2021	2022	2023
Toplam İSG Eğitim Saati	14.803	24.285	21.318
Çalışan Başına Düşen İSG Eğitim Saati	6,32	9,53	8,15
Alt İşveren ve Taşeronlara Verilen Toplam İSG Eğitim Saati	1.410	3.373	U.Y.

Performans Tabloları

Çevresel Performans Göstergeleri			
	2021	2022	2023
Toplam Elektrik Tüketimi (MWh)	70.295,88	74.694,242	91.242,92
Toplam Doğalgaz Tüketimi (m³)	7.636.216,00	8.811.942,00	11.268.065,00
Sera Gazı Salımları (ton CO2e)*			
	2021	2022	2023
Kapsam 1**	22.852,17	34.759,33	22.601,71
Kapsam 2	33.315,62	36.237,92	34.829,03
Kapsam 3***	1.639,09	1.480,24	1.985,03
Toplam	57.806,9	72.477,49	59.415,77

*Kapsam 1, Kapsam 2 ve Kapsam 3 emisyonları ISO 14064-1 de göz önünde bulundurularak, Sera Gazları Protokolü: Kurumsal Muhasebe ve Raporlama Standardı çerçevesinde operasyonel kontrol ilkesiyle hesaplanmıştır. Hesaplamalarda CO2, CH4, N2O, HFC'lerin CO2 eş değeri faktörleri kullanılmıştır. Küresel Isınma Potansiyeli (Global Warming Potential - GWP) katsayıları Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli'nin (Intergovernmental Panel on Climate Change - IPCC) 6. Değerlendirme Raporu, Sera Gazı Protokolü (Greenhouse Gas Protocol) ve Birleşik Krallık DEFRA 2023 Emisyon Faktörleri kullanılmak suretiyle bileşke ton CO2-e değeri uygun birim dönüşümleri yapılarak ve katsayılar ile çarpılarak hesaplanmıştır.

** Kapsam artışına bağlı tüketim artmıştır.

*** Kapsam bir önceki yıla göre genişletilmiştir.

Atıklar (kg)			
	2021	2022	2023
Toplam Tehlikeli Atık	1.055.260	1.415.972	1.290.437
Geri Dönüştürülebilir Tehlikeli Atık	202.098	391.103	309.067
Enerji Olarak Geri Kazanılan Tehlikeli Atık	853.162	1.024.869	981.370
Geri Dönüştürülen Tehlikesiz Atık	1.205.327	1.175.418	1.515.919

Çevresel Performans Göstergeleri

Su Tüketimi (m³)

	2021	2022	2023
Toplam Su Tüketimi	495.793	534.291	528.820
Şebeke Suyu	450.005	450.274	444.355
Yeraltı Suyu	45.788	55.063	66.558
Toplam Atıksu	378.557	404.956	377.797

	2021	2022	2023
Toplam Çevre Yatırım ve Harcamaların Miktarı (TL)	3.797.514	5.119.410	11.849.404

Ambalajlamada Kullanılan Hammadde ve Malzemeler (kg)*

	2021	2022	2023
Kağıt	1.259.744	1.486.634	1.673.913
Plastik	847.435	1.005.001	1.127.419
Metal	228.535	268.199	296.003
Cam	3.307.743	3.840.154	4.460.255

*04.04.2019 tarih ve 30735 sayılı Geri Kazanım Katılım Payı Beyannamesi Genel Tebliği kapsamında beyan edilen ambalaj miktarlarıdır. Beyan yükümlülüğü 2020 yılı itibari ile başlamıştır. 2023 yıl sonu beyan miktarları alınmıştır.

GRI Tablosu

GRI Standardı	Göstergeler	Sayfa Numarası/ Doğrudan Kaynak	Verilmeyen Bilginin Açıklaması
GRI 101: Temel Esaslar 2016			
GRI 102: Genel Göstergeler 2016			
GRI 102: Genel Göstergeler 2016	Kurumsal Profil		
	102-1	1	-
	102-2	5	-
	102-3	https://www.deva.com.tr/tr/bize_ulasin	-
	102-4	5, 10	-
	102-5	10	-
	102-6	2023 Faaliyet Raporu, sayfa 21, 22 https://deva.com.tr/uploads/pdf_files/temp/Faaliyet_Raporu.pdf	-
	102-7	5, 9, 46 2023 Faaliyet Raporu, sayfa 18-23 https://deva.com.tr/uploads/pdf_files/temp/Faaliyet_Raporu.pdf	-
	102-8	46, 47, 48	-
	102-9	23	-
	102-10	Değişiklik olmamıştır.	-
	102-11	14	-
	102-12	45	-

GRI Tablosu

GRI Standardı	Göstergeler	Sayfa Numarası/ Doğrudan Kaynak	Verilmeyen Bilginin Açıklaması
GRI 102: Genel Göstergeler 2016	Kurumsal Profil		
	102-13	45	-
	Strateji		
	102-14	3, 4	-
	102-15	14, 15	-
	Etik ve Dürüstlük		
	102-16	7, 13	-
	102-17	13	-
	Yönetim		
	102-18	14, 15 https://www.deva.com.tr/tr/komiteler 2023 Faaliyet Raporu, sayfa 54 https://deva.com.tr/uploads/pdf_files/temp/Faaliyet_Raporu.pdf	-
	102-19	15	-
	Paydaş Analizi		
	102-40	18	-
102-41	Toplu iş sözleşmesi kapsamında çalışan bulunmamaktadır.	-	
102-42	15, 18	-	

GRI Tablosu

GRI Standardı	Göstergeler	Sayfa Numarası/ Doğrudan Kaynak	Verilmeyen Bilginin Açıklaması
GRI 102: Genel Göstergeler 2016	Paydaş Analizi		
	102-43	18	-
	102-44	15, 16 ,17, 18	-
	Rapor Profili		
	102-45	1	-
	102-46	1	-
	102-47	15, 16 ,17, 18	-
	102-48	Bulunmamaktadır.	-
	102-49	Bulunmamaktadır.	-
	102-50	1	-
	102-51	GRI İçerik İndeksi: 2023 Sürdürülebilirlik Raporu DEVA Holding'in dördüncü raporudur. Bir önceki rapor DEVA Holding 2022 Sürdürülebilirlik Raporu'dur.	-
	102-52	Yıllık	-
	102-53	1	-
	102-54	1	-
	102-55	53	-

GRI Tablosu

GRI Standardı	Göstergeler	Sayfa Numarası/ Doğrudan Kaynak	Verilmeyen Bilginin Açıklaması
	Rapor Profili		
GRI 102: Genel Göstergeler 2016	102-56	Bulunmamaktadır.	-
GRI 200: Ekonomik Standart Serileri			
Satınalma Uygulamaları			
GRI 103: Yönetim Yaklaşımı 2016	103-1	23	-
	103-2	23	-
	103-3	23	-
GRI 204: Satınalma Uygulamaları 2016	204-1	23	-
GRI 300: Çevresel Standart Serileri			
Enerji			
GRI 103: Yönetim Yaklaşımı 2016	103-1	37, 38, 39	-
	103-2	37, 38, 39	-
	103-3	39	-
GRI 302: Enerji 2016	302-1	50	-
	302-4	39,50	-

GRI Tablosu

GRI Standardı	Göstergeler	Sayfa Numarası/ Doğrudan Kaynak	Verilmeyen Bilginin Açıklaması
Su ve atık sular			
GRI 103: Yönetim Yaklaşımı 2016	103-1	41	-
	103-2	41	-
	103-3	41	-
GRI 303: Su ve Atık sular 2018	103-2	51	-
Emisyonlar			
GRI 103: Yönetim Yaklaşımı 2016	103-1	37, 38, 39	-
	103-2	39	-
	103-3	39	-
GRI 305: Emisyonlar 2016	305-1	50	-
	305-2	50	-
	305-3	50	-
Atık			
GRI 103: Yönetim Yaklaşımı 2016	103-1	41	-
	103-2	41	-
	103-3	41	-

GRI Tablosu

GRI Standardı	Göstergeler	Sayfa Numarası/ Doğrudan Kaynak	Verilmeyen Bilginin Açıklaması
Atık			
GRI 306: Atık 2020	306-3	50	-
	306-4	50	-
GRI 400: Sosyal Standart Serileri			
İstihdam			
GRI 103: Yönetim Yaklaşımı 2016	103-1	31-34	-
	103-2	31-34	-
	103-3	31-34	-
GRI 401: İstihdam 2016	401-1	46-48	-
	401-2	31-34	-
	401-3	48	-
İş Sağlığı ve Güvenliği			
GRI 403: İş Sağlığı ve Güvenliği 2018	403-1	34	-
	403-2	34	-
	403-4	34	-

GRI Tablosu

GRI Standardı	Göstergeler	Sayfa Numarası/ Doğrudan Kaynak	Verilmeyen Bilginin Açıklaması
İş Sağlığı ve Güvenliği			
GRI 403: İş Sağlığı ve Güvenliği 2018	403-5	34, 49	-
	403-9	49	-
Eğitim ve Öğretim			
GRI 103: Yönetim Yaklaşımı 2016	103-1	32	-
	103-2	32	-
	103-3	32	-
GRI 404: Eğitim ve Öğretim	404-1	32, 48	-
	404-2	31, 33	-
	404-3	31	-
Çeşitlilik ve Fırsat Eşitliği			
GRI 103: Yönetim Yaklaşımı 2016	103-1	31	-
	103-2	31	-
	103-3	31	-
GRI 405: Çeşitlilik ve Fırsat Eşitliği 2016	405-1	31, 46, 47 2023 Faaliyet Raporu, sayfa 10, 11 https://deva.com.tr/uploads/pdf_files/temp/Faaliyet_Raporu.pdf	-

GRI Tablosu

GRI Standardı	Göstergeler	Sayfa Numarası/ Doğrudan Kaynak	Verilmeyen Bilginin Açıklaması
Özel Bildirimde Karşılığı Olmayan Öncelikli Konular			
Ar-Ge ve İnovasyon			
GRI 103: Yönetim Yaklaşımı 2016	103-1	21-22	-
	103-2	21-22	-
	103-3	21-22	-
İlaca Erişim			
GRI 103: Yönetim Yaklaşımı 2016	103-1	27	-
	103-2	27	-
	103-3	27	-
Fikri Mülkiyet Hakları			
GRI 103: Yönetim Yaklaşımı 2016	103-1	23	-
	103-2	23	-
	103-3	23	-
Veri Güvenliği ve Gizliliği			
GRI 103: Yönetim Yaklaşımı 2016	103-1	24	-
	103-2	24	-
	103-3	24	-

1958'den beri...

Sağlık kattığımız yaşamlar için...

Daha geniş bilgi için firmamıza başvurunuz.

DEVA HOLDİNG Halkalı Merkez Mah. Basın Ekspres Cad.No:1 34303 Küçükçekmece /İSTANBUL Tel: (0212) 444 DEVA (3382)

EastPharma

www.deva.com.tr

DEVA Holding